Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, decembar 2020. - Godina XVI - Broj 186 - Cina: 50 dinara

Srićan Božić i Mlado lito svim čitaocima „Bunjevački novina"

ISSN 1451-2505

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič”

Radio Subotica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subotica na bunjevačkom”

Radio Subotica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar”

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio”

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar”

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

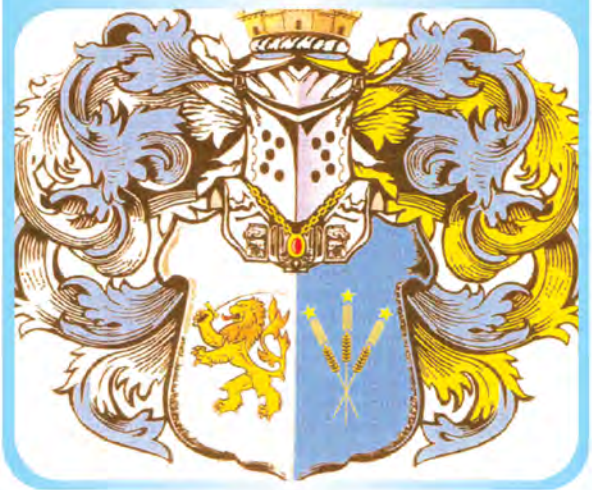

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA” POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XVI Broj 186
Decembar 2020.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Boris Bajić

Glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Stanislava Lutkić (Sombor)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić Matković, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Srićan Božić i Mlado lito

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

U pripravljanju decembarskog broja „Bunjevački novina" imali smo „trilemu" oko naslovne stranice. Novembar iza nas je bio, ko i obično, pun značajni događaja koji se sićamo, vezani za Veliku narodnu skupštinu, za oslobođenje Subotice, Srbije, pa i cilog svita u Prvom svitskom ratu, te tužni događaja iz Drugog svitskog rata. Veliki odluka i veliki žrtava se sićamo, a kako je kazano i ove godine, iz ideja i stradanja naši pridaka i mi crpimo energiju, stvarajuć bolji svit za one koji dolaze za nama.

U prvom planu svudak oko nas, tili mi to priznat el ne, je svakako i aktuelna epidemiološka situacija. Kako smo misečnik, neozbiljno je bilo šta komentarisat i najavljivat u momentu kad se pravila i situacija menjaje bukvalno iz sata u sat, pa vam samo možemo poručit – čuvajte se! Čuvajte sami sebe, čuvajte vaše bližnje, čuvajte zdravlje, pa i ono mentalno koje takođe trpi u vrimenu punom neizvesnosti.

Baš zbog svega tog smo se odlučili nek naslovna strana bude posvećena – Božiću. Njega, po svemu sudeći nećemo čekat na uobičajen način. Neće bit masovni izložbi, koncerata, božićni vašara na koje smo navikli, zato se i sićamo prijašni naslovni strana, al će Božića svakako bit.

Radost koju Božić donosi ne smi omest ni epidemija, ni krizni štabovi, ni mire, ni brojke. Jel kad se sve skloni, ostaje ono što je najvažnije, a to je porodica, to su čeljad sa kojima prvo dilimo i dobro i zlo. Okupljeni oko slavlja rođenja, trpeze koja je uvik bogata onima koji su oko nje, a ne sotim što je na njoj, zagledani u božićnjak, sviću..., sačekaćemo i novu, nadamo se, bolju godinu.

Strana 4

Strana 5

Strana 10-11

Strana 12

Strana 18-19

Strana 20-21

Sadržaj

4
Energija za buduće uspihe
5
Velik dan za Bunjevce
6
Dan istorijske raskrsnice
9
Bunjevačka kuća – najvećma za mlade
10-11
Datum koji se ne zaboravlja
12
Sačuvat viru, jezik, korene
17
Božićnjak jedinstven kod Bunjevaca
18-19
Simbol građanske Subotice
20-21
Koraci igre i života

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

OBILUŽEN NACIONALNI PRAZNIK BUNJEVACA U SRBIJI

Energija za buduće uspihe

Polaganjom vinaca na spomen-obilužje Blašku Rajiću delegacija NSBNM obilužila „Dan Velike narodne skupštine"

Uznačajno drugčijim okolnostima neg raniji godina Bunjevci su obilužili jedan od četri nacionalna praznika – 25. novembar, Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena. Rič je, naravno, o sićanju na novembarske dane iz 1918. godine kad su Bunjevci bili med onima koji su odlučivali o sudbini ovi krajova, odnosno kad su 84 delegata iz bunjevačke zajednice bili med 757 delegata koji su doneli odluku o prisajedinjenju Kraljevini Srbiji, odnosno, bila je to jedna od odluka koja je prithodila stvaranju zajedničke države svi Južni Slovena – Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

– Kako živi cio svit u okviru pandemije, tako smo se i mi danas okupili, al to ne znači kako se nismo sitili ovog velikog praznika, ovog istorijski velikog datuma. Iz ovog datuma triba tušta naučit i triba crpit energiju za buduće uspihe Bunjevaca i države u kojoj živimo – istakla je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Upravo je ona povela izabranu delegaciju NSBNM manjine koja je u sridu, 25. novembra, položila vinac na spomen-obilužje **Blašku Rajiću**, jednom od ključni učesnika Velike narodne skupštine 1918. godine.

U protekle 102 godine status Bunjevaca se minjo, a čini se kako i dalje traje borba za ostvarivanje svi prava. Ipak, mora se istaknit značajan napridak ostvaren protekli godina.

– Naše današnje mlade generacije znaje, na primer o 25. novembru, tušta više neg što smo znali mi, a to je postignuto kroz uporan rad na obrazovanju. Nama je to zdravo dugo bio običan datum, a sad dica koja iđu u osnovne i sridnje škule, pa i na fakultete, znaju zašto je on tako značajan, kako za Bunjevce, tako i za Srbiju – dodala je dr Kujundžić Ostojić.

Veljko Vojnić, Branko Pokornić, Mirko Bajić, Suzana Kujundžić Ostojić i Boris Bajić

N. S.

I U SOMBORU SE SIĆAJE VELIKE NARODNE SKUPŠTINE

Vinci na spomenike

Dana Velike narodne skupštine, ko i slavni dana iz 1918. godine, sićaje se i u Somboru. Tako su, kako stoji na stoji na zvaničnom sajtu Grada Sombora (www.sombor.rs), povodom obilužavanja godišnjice prisajedinjenja Vojvodine matici Srbiji, u organizaciji UG „Bunjevačko kolo", položeni vinci na spomenik **dr Joce Laloševića** i spomenik **Antuna Tonike Bošnjaka**.

Počast somborskim pridstavnicima na Velikoj narodnoj skupštini na kojoj je doneta odluka o prisajedinjenju, odali su delegacija Grada Sombora: pridsidnik Skupštine Grada **Zoran Rus** i gradonačelnik **Antonio Ratković**, pridstavnici UG „Bunjevačko kolo" , **Dejan Parčetić, Aleksandra Medurić Kalčan** i **Aleksandar Bošnjak** ko i pridstavnici Srpske čitaonice **Aleksandar Radišić** i **Arsen Mijatović**.

Dr Joca Lalošević i Antun Bošnjak su bili somborski prvaci na Velikoj narodnoj skupštini koja je održana 25. novembra 1918. godine u Novom Sadu, di je odlučeno da se prostor Bačke, Banata i Baranje priključi Kraljevini Srbiji, a posli, s njom zajedno ulaze u novu zajednicu Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca.

Ovaj značajan datum bunjevačka zajednica obilužava ko jedan od svoja četri nacionalna praznika.

Ranije je, u okviru Dana oslobođenja Sombora u Drugom svitskom ratu, održana prigodna proslava. U okviru nje je dodiljeno i najviše gradsko priznanje Oktobarska nagrada. Ona je posthumno dodiljena primarijusu doktoru Zoranu Parčetiću koji je za života aktivno bio uključen u rad UG „Bunjevačko kolo".

Gradonačelnik Grada Sombora **Antonio Ratković** Oktobarsku nagradu Grada Sombora uručio je **Nadeždi Parčetić**, majci pokojnog primarijusa doktora **Zorana Parčetića**. Novčani dio nagrade Nadežda Parčetić dodilila je Odiljenju hirurgije Opšte bolnice „Dr Radivoj Simonović". (info: www.sombor.rs)

OBILUŽEN 25. NOVEMBAR, DAN VELIKE NARODNE SKUPŠTINE U NOVOM SADU 1918. GODINE

Velik datum za Bunjevce

Ko i svake godine, pa i ove, al pod posebnim uslovima, s ozbirom na trenutnu epidemiološku situaciju, obilužen je jedan od bunjevački nacionalni praznika, „Dan Velike narodne skupštine u Novom Sadu" u sridu, 25. novembra, polaganjom vinaca na bistu **Blaška Rajića** u Subotici i spomen ploču koja se nalazi na zgradi u samom centru Novog Sada, di je prija 102 godine održana Velika narodna skupština.

Na polaganju vinaca na spomen ploču u Novom Sadu bila je prisutna delegacija isprid Grada Novog Sada, gradonačelnik **Miloš Vučević** i pridsidnica skupštine Grada Novog Sada **mr Jelena Marinković Radomirović**, delagacija isprid Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **Mirko Bajić**, podpridsidnik NSBNM, i **Dragan Kopunović**, član NSBNM i odbornik Skupštine Subotice, i delagacija isprid Udruženja potomaka ratnika Srbije 1912–1920 u Novom Sadu na čelu s **Goranom Maksimovićom**.

– Ovu 102. godinu od prisajedinjenja Kraljevini Srbiji obilužavamo u uslovima trenutne epidemiološke situacije, za razliku od prijašnji godina kad su bile održavane akademije. Ovo je velik datum za Bunjevce i zato ga je važno obilužavat i podsićat na njegov velik značaj –

kazala je pridsidnica NSBNM **dr Suzana Kujundžić Ostojić**.

O veličini ovog velikog praznika za državu Srbiju divanio je i gradonačenik Novog Sada.

– Mi smo ponosni potomci naši slavni predaka, sećamo se istorijskog datuma, ne samo za Bačku, Banat, Baranju što danas zovemo Vojvodina, nego za celokupnu Srbiju. Istorijski 25. novembar 1918. godine kada su naši slavni preci doneli odluku, ispravno istorijsko utemeljenje, državotvornu odluku da se Bačka, Banat, Baranja, a dan ranije Srem prisajedini Kraljevini Srbiji. Time je suštinski kapitalizovana ideja nastanka Vojvodine. Posebno smo ponosni što su na toj Velikoj narodnog Skupštini učestvovale i žene i to u tom trenutku kada u Evropi žene nisu imale pravo glasa – istako je Miloš Vučević, gradonačelnik Novog Sada.

Koji je značaj ovog praznika za Bunjevce, ko i Bunjevaca koji još uvik žive na prostorima severne Bačke kazo je Mirko Bajić, podpridsidnik NSBNM i pridsidnik SBB.

– I ove godine, ko i svake dosad, obilužavamo ovaj dan, značajan datum za Republiku Srbiju, našu matičnu državu. Istorijska je činjenica kako su Bunjevci dali neprocinjiv doprinos prisajedinjenju današnji prostora Vojvodine tad Kraljevini Srbiji, 1918. godine. Al, nažalost, moram kazat, posli tog, stvaranjom Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Bunjevci su izgubili svoj nacionalni identitet, kako bi 1945. godine onim sramnim komunističkim dekretom, potpuno bili izloženi asimilaciji, bukvalno asimilovani naredbom kako se svi Bunjevci, brez obzira na ličnu izjavu, imaje smatrat Hrvatima. Taj akt do danas nije ocinjen i proglašen aktom asimilacije i mi Bunjevci zbog tog i danas trpimo poslidice u svemu tom. Iako danas zafaljujuć dobroj politiki Republike Srbije, Bunjevci jesu ravnopravna nacionalna manjina u Republiki Srbiji, ko što su sve druge nacionalne manjine. Brez obzira na to što danas ima oni koji nas svojataje, osporavaje tu našu autohtonost ko samostalne autohtone nacionalne zajednice, govoreć o bunjevačkim Hrvatima i slično. Mi s ponosom držimo do svog imena, mi s ponosom čuvamo svoj identitet, kulturu i jezik, naravno, s našom braćom Srbima – kazo je Mirko Bajić.

Šta je bila želja za prisjadinjenjom istako je Goran Maksimović isprid Udruženja potomaka ratnika Srbije 1912 – 1920 u Novom Sadu.

– Eto i ove godine pod posebnim okolnostima proslavljamo godišnjicu jednog od sigurno najvećih događaja u savremenoj srpskoj istoriji. Tog 25. novembra 1918. godine bitno se izmenila istorija naroda na Balkanu i centralnoj Evropi, a ovaj događaj je bio kruna jednog velikog rata i jedne viševekovne želje Srba na ovim prostorima i Srba na drugim prostorima za ujedinjenjem i zajedničkom državom – kazo je Goran Maksimović **T. B.**

PODSIĆANJE NA NACIONALNI PRAZNIK BUNJEVACA
DAN VELIKE NARODNE SKUPŠTINE

Dan istorijske raskrsnice

Kako je ovogodišnje obilužavanje nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena, 25. novembar 1918." proteklo skromnije, zbog dobro poznate epidemiološke situacije, podsitićemo vas kako je ovaj praznik obilužen 2013. godine. Upravo je ta proslava bila jedna od najznačajniji, jel je te godine gost na svečanoj akademiji bio pridsidnik Republike Srbije.

Tomislav Nikolić, u to vrime pridsidnik Srbije, posebno je podvuko rečenicu koja i danas odzvanja i koja se često spominje.

„Niste ni Srbi, ni Hrvati, već autentična slovenska narodnost koja ima sve atribute posebnosti i jedinstvenosti: svoj kulturni identitet, folklor, istorijsko nasleđe", kazo je 25. novembra 2013. godine pridsidnik Republike Srbije.

Tom prilikom je Nikolić i poručio: **„Vaš osećaj pripadnosti Vojvodini i Srbiji kao svojoj matičnoj zemlji izuzetan je izraz nacionalne i patriotske svesti. Razume se da je dekret iz 1945. godine nevažeći i da vam je vraćeno vaše ljudsko pravo da se slobodno i ponosno izjašnjavate kao Bunjevci. To što su se do dana današnjeg održale različite nacionalne manjine jasno govori da je Srbija iskreno i materinski prigrlila sve nacionalnosti, razvijala i čuvala njihovu posebnost, uvek ističući da su njeni građani različite vere, nacije, jezika, kulture, njeno najveće bogatstvo"**, kazo je Nikolić, izmed ostalog pa i naglasio:

„Niko i nikada ne sme da ugrozi vašu i našu zajedničku kuću. Zaslužili ste to svojim odnosom prema Srbiji, doprinosom napredovanju i slavi naše zajedničke i jedine otadžbine. Neka vam je srećan praznik koji je zlatnim slovima upisan u istoriju Bunjevaca, Vojvođana, svih građana Srbije".

Podsitićemo se i govora **dr Suzane Kujundžić Ostojić**, pridsidnice Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, s te iste svečane akademije.

„Svaki narod ima svoje istorijske raskrsnice, jedna od naši, bunjevački, je 25. novembar 1918. godine, Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena. Tad smo izabrali, i sa svoja 84 delegata doprineli, da se prisajedine Banat, Bačka i Baranja Kraljevini Srbiji. Taj svitli datum naše istorije uzeli smo i za svoj nacionalni praznik, jel je svist o važnosti tog dogadaja za Bunjevce, pa i cile Vojvodine, utkana duboko u naš narod. Obilužavali smo ovaj istorijski događaj svake godine od osnivanja Nacionalnog savita, u ovoj istoj sali, i često sami, al nismo odustajali od svoje prošlosti.

Narod je, te 1918. godine, bio željan slobodno divanit svojim maternjim jezikom, čuvat svoj nacionalni identitet i viru, i upravo to je ono za šta je 757 delegata Velike narodne skupštine glasalo, a Blaško Rajić, oduševljeno je kazo kako svim srcom glasa za odluke Skupštine, zato što su one garant budućnosti i Bunjevaca; koja, na žalost, nije bila toliko svitla, koliko su joj se nadali.

Događaji u godinama koji su uslidili blidili su sliku i entuizijazam te ladne novembarske večeri na Svetu Katu, kad smo gradili našu matičnu državu Srbiju.

Prižívio se još jedan svitski rat, a umisto olakšanja uslidilo je brisanje Bunjevaca. Jednim dekretom naređeno je da se svi Bunjevci izjašnjavaje ko Hrvati, dolazi nacionalizovanje imovine, osiromašivanje zemljoradnika i tad, virujem kako smo dotakli samo dno svojeg postojanja, na kojem smo bili više od pedeset godina. Rađali smo se i umirali pod tuđim imenom i identitetom, bunjevačka ikavica bila je predmet ismijavanja, a od ožiljaka iz tog vrimena nismo se oporavili ni danas.

Istorijske 1918. godine bilo nas je 84.000, a poslidnji popis stanovništva kaže da nas je 16.500, zbog čega spadamo u male i ugrožene narode.

Sve što danas jesmo i što imamo izborili smo i sačuvali teškom mukom i strahovitom upornošćom, jel bit Bunjevac, ni kadgod, a ni danas, nije lako. Kosti naši pridaka uziđane su u temelje Republike Srbije, naše matične države", divanila je onda, izmed ostalog, pridsidnica NSBNM manjine.

I danas, samo sedam godina kasnije, često se sićamo ovi riči. Koristimo ji u namiri kako bi se ohrabrili kad je teško, al i u namiri kako bi podsitili one s kojima smo zajedno gradili državu kad oni na to zaborave.

N. S.

ODRŽANA DVANAJSTA SIDNICA NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALE MANJINE

Rad u okviru priporuka

U petak, 13. novembra, zaključena je dvanajsta sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Ona je, ko i nikoliko prija nje, održana u vidu elektronske sidnice, po priporukama Kancelarije za ljudska i manjinska prava.

Sidnica je imala osam tačaka Dnevnog reda. Usvojen je zapisnik s prithodne sidnice, a potom su iznete aktivnosti izmed dvi sidnice. U tom dilu se izdvaja dopis Kancelarije za ljudska i manjinska prava o smanjivanju davanja države prema Savitima, o održanom sastanku Koordinacije nacionalni savita, povodom dopisa Kancelarije za ljudska manjinska prava, o početku nastave bunjevačkog jezika sa elementima nacionalne kulture u sridnjim škulama, o izlasku udžbenika na bunjevačkom jeziku latiničnim pismom, „Klupče" za 1. i 2. razred osnovne škule, o poslatom rukopisu „Gramatike" za 3. i 4. razred u Zavod za udžbenike u Novi Sad, radi daljeg štampanja, koje se očekiva krajom ove godine, pridatom materijal za udžbenik za bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture za 5. i 6. razred u Zavod za udžbenike u Novom Sadu, o prijavljenom projektu u Matici srpskoj „Istorija bačkih Bunjevaca" u dva toma, o podizanju spomenika Ivanu Antunoviću, o ponudi predmeta „Etno kulturna istorija Bunjevaca" na Pedagoškom fakultetu u Somboru, o traženju sastanka u Ministarstvu prosvite oko nastavka daljeg rada na polju obrazovanja (očekiva se prijem u Ministarvo prosvite, nauke i tehnološkog razvoja za informacije oko otvaranja grupa u vrtićima na bunjevačkom jeziku, ko i o osnivanju Lektorata na bunjevačkom jeziku na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu), o priusmiravanju sridstava sa jednodnevnog izleta za škulski pribor za učenike osnovni i sridnji škula...

Takođe, iznet je i dio koji divani o izvištaju Savita Evrope za Mađarsku i sugerisanju davanja manjinski prava Bunjevacima u toj zemlji, o kontaktima i saradnji s Bunjevcima u Mađarskoj i pomoći u realizaciji prava Bunjevaca u Mađarskoj (kako bi se na naučnom nivou pokazalo i dokazalo postojanje Bunjevaca na tlu Mađarske vikovima unatrag)... Donete su i odluke o usvajanju odluka Izvršnog odbora, te odluke vezane za nove mire uslid epidemiološke situacije.

Od devetnajst članova o tačkama Dnevnog reda glasalo je osamnajst, a sve odluke su donete jednoglasno, divani **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, pa nastavlja:

– Već peti misec smo brez sridstava i to je velik problem za nas. Naravno, smanjenje ne bi bilo dobro. Mi smo imali onlajn sastanak Koordinacije nacionalni savita, poslali smo dopis premijerki. Vidimo da je usvojen rebalans budžeta, a vidićemo kako će se odvijat – divanila je posli sidnice pridsidnica NSBNM.

Što se otvaranja grupa na bunjevačkom u vrtićima tiče, na tom se i dalje radi, a nazire se možda i najbolje rišenje.

– Čini mi se kako će u nikoj perspektvi, možda neće bit oma, možda i oće, rišenje možda bit i privatni vrtić na bunjevačkom jeziku. S obzirom na to kako se refundiraje sridstva za privatne vrtiće, to bi možda bilo rišenje – dodaje dr Kujundžić Ostojić. **N. S.**

SIĆANJE NA ŽRTVE IZ 1944. I 1945. GODINE

U znak poštivanja i sićanja

Priko hiljadu nevini žrtava iz 1944. i 1945. godine sićamo se i danas, a ko i svake godine, kod spomenika „Ptica slomljenih krila", 2. novembra je održana komemoracija ko i ekumenska liturgija u znak sićanja na sve stradale.

Med onima koji su položili vince u znak poštivanja i sićanja bili su i pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita, **Branko Pokornić**, pridsidnik Izvršnog odbora NSBNM i **Veljko Vojnić**, podpridsidnik NSBNM. **N. S.**

OBILUŽEN MEĐUNARODNI DAN TOLERANCIJE

Tolerancija ko aktivan stav

Dana 16. novembra obilužen je Međunarodni dan tolerancije. On je ove godine, ko i većina drugog, proteko u drugčijim okolnostima, al nigujuć iste vridnosti. Povodom Međunarodnog dana tolerancije pokrajinski ombudsman se obratio saopštenjom kojeg prinosimo.

„16. novembra se širom planete obilužava Međunarodni dan tolerancije. Ustanovio ga je UNESKO, a prema Deklaraciji UN iz 1995. godine tolerancija je definisana ko prihvatanje činjenice kako ljudska bića, prirodno različita po izgledu, položaju, govoru, ponašanjima i vridnostima, imaje pravo živit i bit to što jesu. Tolerancija podrazumiva uvažavanje tuđi ideja, stavova i načina života, a bit tolerantan znači imat svist različitosti drugi u odnosu na nas same i prihvatanje te činjenice u svakodnevnom životu. Tolerancija je harmonija u različitostima, ona nije samo moralna dužnost, neg i politički i zakonski zahtiv.

Ustav Republike Srbije garantuje jednakost svi građana i zabranjiva svaku diskriminaciju, neposridnu el posridnu, na osnovu pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porikla, političkog uvirenja, kulture, jezika, starosti, psihičke i fizičke invalidnosti.

Ono prema čemu nikada ne triba pokazat toleranciju je nasilje, koje je izvor i polazište svake netolerancije. Međusobno uvažavanje i prihvatanje različitosti moguće je jedino kad se osude i kazne svi pokušaji propagiranja i širenja netrpeljivosti i diskriminacije.

Potribno je svakom pojedincu, bez obzira na njegovu nacionalnu pripadnost, viru, pol, invaliditet, socijalni status, seksualnu orijentaciju el bilo koje drugo lično svojstvo omogućit nek ravnopravno s drugima uživa sva ljudska prava i slobode koja Ustav i zakoni Srbije garantuje ljudima.

Ko institucija zadužena štitit ljudska prava građana, Pokrajinski zaštitnik građana – ombudsman će i ubuduće promovisati toleranciju ko aktivan stav, duboko uviren kako tim daje svoj doprinos obrazovanju građana otvoreni prema drugim kulturama, sposobni poštivat slobodu i ljudsko dostojanstvo svakog pojedinca, spremni poštivat princip neagresije i probleme rišavat nenasilnim sredstvima”, stoji u saopštenju.

N. S.

I BUNJEVAČKI JEZIK MORA BIT ZASTUPLJEN U VRTIĆIMA

SBB
SAVEZ BAČKIH BUNJEVACA

Statut nek bude u skladu sa Zakonom

Jedna od tema na trećem zasidanju Skupštine Subotice, održane 5. novembra, ticala se i Odluke o mriži dičiji vrtića u ustanovana na teritoriji Grada Subotice.

Kako stoji u skupštinskom materijalu, ovom odlukom se utvrđiva broj, prostorni raspored vrtića i jezik na kojem se spovodi obrazovno-vaspitni rad na teritoriji Grada Subotice. Dilatnost pridškulskog obrazovanja i vaspitanja na teritoriji Grada Subotice obavlja se u Pridškulskoj ustanovi „Naša radost” Subotica, pri osnovnim škulama, u dvi škule za obrazovanje i vaspitanje učenika sa smetnjama u razvoju, odnosno u ukupno 61 objektu.

Tokom skupštinske rasprave po ovoj temi se javio i odbornik **Mirko Bajić**, inače pridsidnik Saveza bačkih Bunjevaca, al i podpridsidnik Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

– U raspravi o mriži škulski vrtića pozdravili smo odluku, tušta se napridovalo u prithodnom periodu, i radi se na tom kako bi se uspostavili još bolji odnosi. Ono na šta sam ukazo u raspravi je kako bunjevački jezik još uvik nije zastupljen u pridškulskim ustanovama i kako se to mora u narednom periodu uradit. Naravno, u saradnji s Nacionalnim savitom, onako kako se zajedno dogovorimo, di je to moguće i di je neophodno. Praktično, tim bi NSBNM ušo u mrižu oni institucija koje moraje dat saglasnost i po pitanu odluka vezani za ovu temu. Bunjevaca u Subotici ima, na primer, jednako ko Hrvata, a u svim odlukama su prisutni od manjina Mađari, Hrvati i Nemci, a Bunjevci nisu. Zato sam i insistiro na tom kako se u narednom periodu mora povest računa i o ovoj stavki – kazo je Mirko Bajić.

A kad se već divano o bunjevačkom jeziku, ostaje i poznata manjkavost neprisustva bunjevačkog u Statutu Subotice.

– Ujedno, ukazo sam i na to kako dosad Statut Subotice nije usaglašen sa Zakonom o službenoj upotribi jezika i pisma. Kako znamo obavezu usaglašavanja Statuta sa zakonima, onda se to mora uradit i po ovom pitanju. Bunjevački se moro proglasti ko službeni jezik u svim onim naseljenim mistima di to po zakonu, ne samo da je moguće, već je i obavezno.

Podsitićemo, bunjevački se već koristi u osnovnim škulama, kroz nastavu, od ove škulske godine je to moguće i u sridnjim škulama, bunjevački se izučava i na Pedagoškom fakultetu u Somboru, a red je i nek bude prisutan med najmlađom populacijom.

A što se Statuta Subotice tiče, dovoljno je kazat kako je prvi pisan upravo na bunjevačkom jeziku, još 1745. godine.

N. S.

NOVE PROSTORIJE ZA BUNJEVCE U NOVOM SADU

Bunjevačka kuća – najvećma za mlade

U petak, 6. novembra, svečano je otvorena „Bunjevačka kuća" u Novom Sadu, koja će bit od velike pomoći bunjevačkim udruženjima koja rade u Novom Sadu, svim Bunjevcima u ovoj varoši, a pogotovo mladima. Gradski odbor Saveza bačkih Bunjevaca je ovaj prostor dobio od grada Novog Sada, kuća se nalazu u ulici Petra Kočića, blizu samog centra.

Na svečanom otvaranju, med prisutnima bili su i pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **dr Suzana Kujundžić Ostojić** i podpridsidnik NSBNM **Mirko Bajić**, koji su izazili veliku zafalnost gradu Novom Sadu za dobijanje ovog prostora.

– Konačno će Bunjevci pri dolasku u Novi Sad, posli 15 godina rada NSBNM, imat jedan ozbiljan prostor u Novom Sadu. Dosad smo se morali snalazit na razne načine, okupljali smo se u baštama kafića, restoranima i raznim ugostiteljskim objektima. Posebno je važno što je jedan ovaki prostor moć koristit mladi ljudi, naši studenti. Ima aktivnosti naši udruženja u Novom Sadu, a one će na ovaj način bit vidljivije – kazala je dr Suzana Kujundžić Ostojić na otvaranja.

Prisutnima se obratio i Mirko Bajić, a nagovistio je planove za šta će se „Bunjevačka kuća" najviše koristit. On je istako kako je ona naminjena prija svega mladima koji su u Novom Sadu zbog studija el bilo kaki drugi razloga. U budućnosti će se oni ode moć okupljat, radit na raznim projektima, al i odsidat, ako za to bude bilo potribe. Ona je također naminjena i za održavanje razni manifestacija koje su povezane sa Bunjevcima, koji će, nadamo se, bit sve više.

Mirko Bajić na otvaranju „Bunjevačke kuće" u Novom Sadu

Marija Bošnjak i Suzana Kujundžić Ostojić

– Mi smo ovo nazvali „Bunjevačkom kućom" zbog tog što će ovaj prostor bit otvoren za sve Bunjevce u Novom Sadu i za sve koji dođu u Novi Sad. Inače, ovo je zvanično prostor Saveza bačkih Bunjevaca, GO Novi Sad. Imamo ambiciju da na slidećim izborima u Novom Sadu Savez bačkih Bunjevaca bude parlamentarna stranka. Nema tušta Bunjevaca u Novom Sadu, po statistiki priko 400, al imamo dosta simpatizera, pa je naša namira pridstavit se u glavnom gradu Pokrajine u kojoj su Bunjevci u Srbiji u najvećoj miri naseljeni. Postoje već u Novom Sadu udruženja koja promovišu, uglavnom kulturu Bunjevaca, al se triba pridstavit i politički. Prostor će bit na raspolaganju svima, planiramo održavanje tribina, izložbi, a jedna od osnovni namira je obezbedit prostor za okupljanje mladi iz naše zajednice, odnosno naši studenti koji studiraje u Novom Sadu – kazo je tom prilikom Bajić.

Sigurni smo kako je ova kuća od izuzetnog značaja za sve Bunjevce koji žive, el povrimeno odlaze u Novi Sad, jel će konačno moć u jednoj prijatnoj atmosferi i njevoj „domaćoj" kući dogovarat se, organizovat i radit.

Zidove ulazne prostorije ove kuće krasile su slike poznatog bunjevačkog slamara **Stipana Budimčevića** iz Lemeša.

A. Sabo

ODRŽANA SVEČANA AKADEMIJA „BRAĆA UVEK I UVIK ZAJEDNO”

Datum koji se ne zaboravlja

Ovo su zaista najbolji primeri bratskog odnosa Srba i Bunjevaca kojima ostajemo posvećeni danas i zauvik, čulo se prilikom svečane akademije

Tradicionalna svečana akademija „Braća uvek i uvik zajedno” i ove godine nas je podsitila, a nove generacije i naučila, o slobodarskim danima iz 1918. godine, odnosno na 13. novembar 1918. godine i ulazak srpske vojske u Suboticu u 18 sati i 55 minuta. Od tog istorijskog momenta prošle su 102 godine, al to ne znači kako se ovaki datuma više ne moramo sićat. Naprotiv, oni ostaju zauvik, ko simbol zajedničke saradnje naroda, prija svega Srba i Bunjevaca u ovom slučaju.

Srđan Samardžić

Veljko Vojnić

Mile Tasić

Akademiju na sceni „Jadran” zajedničkim snagama realizovali su Srpski kulturni centar „Sveti Sava”, Bunjevački kulturni centar i Bunjevačka matica, Grad Subotica i Udruženje ratni dobrovoljaca 1912-1918. godine i njevi potomaka i poštivalaca. Prisutne je pozdravio **Srđan Samardžić**, član Gradskog vića zadužen za oblast privrede. On je prino pozdrave gradonačelnika **Stevana Bakića**, te je divanio o slobodarskim danima i dolasku junaka iz Drugog bataljona Osmog pešadijskog puka Dunavske divizije slavne srpske vojske.

– Na subotičku Železničku stanicu pristigao je voz slobode. U njemu su bili naši oslobodioci, junaci, na tlo Subotice stupili su solunski junaci. Dočekali su ih oduševljeni subotički Srbi i Bunjevci, zasipajući ih cvećem, poklicima i bratskim pozdravima. Malo je poznato da su tu bili i predstavnici Mađara koji su takođe pozdravili srpske vojnike kao izaslanike slobodne i demokratske države – kazo je Samardžić.

Član GV je naglasio kako je Subotica srpsku vojsku dočekala u bratski zagrljaj, pa je i nastavio:

– Ovo su zaista najbolji primeri bratskog odnosa Srba i Bunjevaca kojima ostajemo posvećeni danas i zauvek.

Veljko Vojnić, pridsidnik Bunjevačke matice, istako je kako je oma posli visti o proboju Solunskog fronta počelo okupljanje srpskog i bunjevačkog naroda u Subotici i Somboru, kako bi se organizovo život i rad posli pobide u Prvom svitskom ratu.

– Mi se ovi dana sićamo ko slavni, jel je tako u Suboticu stigla sloboda za Bunjevce, Srbe, al i sve druge slovenske narode. Saradnja Srba i Bunjevaca je rezultirala tako da ovi krajovi već 25. novembra, na Velikoj narodnoj skupštini, postanu dio Kraljevine Srbije. Za Bunjevce je to bilo zdravo važno, jel se bunjevački narod najzad oslobodio pritiska i jarma kojeg je nosio u „tamnici naroda”. Bunjevački narod smatra i danas Srbiju svojom domovinom, mada i dalje ne pristaju pokušaji asimilacije našeg naroda, što se i videlo na nedavnom otkrivanju spomenika Ivanu Antunoviću – divanio je pridsidnik Bunjevačke matice.

Ovake datume triba obilužavat, jel su bitni za nas, al i kako bi nove generacije znale kako se borilo za Suboticu, za Srbiju, za slobodu, poručio je **Mile Tasić**, pridsidnik Upravnog odbora SKC „Sveti Sava”.

– Još uvek nejaka Srbija, koja

POLAGANJE VINACA

Polaganjom vinaca na spomen-ploču na Železničkoj stanici i Spomenik junacima palim za oslobođenje i ujedinjenje 1912-1918. na Puškinovom trgu, obilužena je 102. godišnjica oslobođenja Subotice u Prvom svitskom ratu, poznatom i pod imenom Veliki rat. U ime subotičke lokalne samouprave i gradonačelnika Stevan Bakića vinac na Spomenik junacima palim za oslobođenje i ujedinjenje 1912-1918. položio je član Gradskog vića Srđan Samardžić, a u ime Severnobačkog upravnog okruga vinac je položila delegacija koju je pridvodio načelnik Okruga Dragi Vučković.

Kod Spomenika junacima palim za oslobođenje i ujedinjenje 1912-1918. za pale borce pomen su služili arhijerejski namesnik subotički, protoprezviter Dušan Đukić, i otac Gordan Uvalić, paroh aleksandrovački.

Istorijski čas održo je član Udruženja ratni dobrovoljaca 1912-1918. godine i njevi potomaka i poštivalaca, podružnice iz Bajmoka, Dragutin Lukić.

Vence na spomenik na Puškinovom trgu položili su i pridstavnici: Srpskog kulturnog centra „Sveti Sava” i Bunjevačkog kulturnog centra; Kola srpskih sestara; Udruženja Srba grada Subotice „Arsenije Čarnojević”; Udruženja ratni dobrovoljaca 1912-1918. godine i njevi potomaka i poštivalaca „Kralj Petar Prvi” – podružnica Subotica, Sokolac i „Rata” Bajmok; Saveza srpski udruženja Severno-bačkog upravnog okruga i Zavičajnog udruženja „Banija”.

U prigodnom kulturno-umitničkom delu programa obilužavanja 102. godišnjice oslobođenja Subotice u Velikom ratu nastupio je kantautor Aleksandar Toković. ***(info: subotica.rs)***

je tek završila dva Balkanska rata, nije poklekla pred napadom velike Austro-ugarske. Suprotstavila se žustro, kako se sloboda brani, a iako je bila prinuđena da se povlači, Srbija nije kapitulirala. Srbija se oporavila, kako bi žestoko odgovorila. Kada je počelo oslobođenje, naša vojska je tako nadirala da ostali nisu mogli da je stignu. Stigla je i do Subotice u koju je ušla bez ispaljenog metka, bez osvete, punog i širokog srca. Imali smo ogromne gubitke, osećamo to i danas, i zato ove datume ne smemo zaboraviti, nego ih moramo obeležavati zajedno, dok nas ima – podvuko je Tasić.

Svečana akademija „Braća uvek i uvik zajedno" počela je intoniranjom sprske himne „Bože pravde" i svečane pisme Bunjevaca „Podvikuje bunjevačka vila", a obogaćena je duodramom „Arhangelov vojnik".

N. S.

SASTANAK S NOVOM MINISTARKOM ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA I DRUŠTVENI DIJALOG

Partnerskim odnosom do prava

U utorak, 24. novembra, u Palati Srbija u Beogradu održan je sastanak nove ministarke Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog s pridsidnicima nacionalni savita nacionalni manjina u Srbiji.

Tema sastanka bila je upoznavanje i dogovor o nastavku saradnje na daljem unapriđenju prava nacionalni manjina u Republiki Srbiji, ko i druga pitanja od značaja za rad nacionalni savita nacionalni manjina.

– Nacionalni saveti mogu da očekuju punu podršku Ministarstva, kao i partnerski odnos u rešavanju pitanja koja su od značaja za ostvarivanje prava pripadnika svih nacionalnih manjina u Republici Srbiji – kazala je ministarka **Gordana Čomić**.

Sastanku je prisustvovala i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

– Posli deset godina ponovo je formirano Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, s dodatkom društvenog dijaloga u nazivu. Nas, naravno, zanima prvi dio koji se odnosi na ljudska i manjinska prava. Čuli smo kako će ipak bit sridstava za oktobar, novembar i decembar, kako bi kakogod isplovili iz teške finansijske situacije – kazala je pridsidnica NSBNM.

Nagovišćeno je kako će bit realizovana i jedna od ideja o kojoj se iz NSBNM tušta puti divanilo.

– Takođe, radiće se i na tom da se pripozna pravo oni nacionalni manjina, odnosno savita, koji nemaje drugu matičnu državu osim Srbije. O tom smo dugo i tušta divanili. Činilo se kako je taj divan i uzaludan, al, eto, čini se kako nije. Vidićemo u kakoj će to formi bit rišeno i kad će bit.

Dr Kujundžić Ostojić je istakla i kako je pozvala ministarku da positi NSBNM, da vidi kako se radi, al i kaki su problemi, odnosno šta još sve nedostaje bunjevačkoj zajednici kako bi ostvarila prava koja druge slične zajednice već ostvarivaje.

– Pozvala sam ministarku da bude gošća u NSBNM, nek vidi na koji način radimo i šta je ono što nam nedostaje, na koji način bi mogli funkcionisat bolje. Nek to formulišemo na taj način kako bi bili vidljivi u varošima di nas ima i najviše. Vidljivi po mistima i funkcijama koje zauzimamo, vidljivi po onom što radimo. Trudimo se kako bi što bolje funkcionisali sami, kako bi nadomistili ono što nemamo. Izmed ostalog, nemamo Zavod za kulturu Bunjevaca, imamo „Centar za kulturu Bunjevaca", al kako ga sami finansiramo, onda su i dometi taki kaki jesu, svakako nisu zanemarljivi. Želimo sarađivat sa Ministarstvom na najbolji mogući način, nek ta saradnja bude na korist Srbije u kojoj živimo i svi nacionalni savita, pa i našeg.

Suzana Kujundžić Ostojić i Gordana Čomić na sastanku u Beogradu

N. S.

IZABRAN TREĆI BISKUP SUBOTIČKE BISKUPIJE

Sačuvat viru, jezik, korene

Novi biskup Subotičke biskupije monsinjor **Slavko Večerin** zaređen je u subotu, 14. novembra, na ceremoniji u katedrali Svete Terezije Avilske. Tom prilikom, na svečanoj ceremoniji, prid prisunima, al i prid svima koji su pratili ređenje tokom direktnog prinosa na televizijskim kanalima, javnost je mogla vidit ne tako čest slučaj ređenja novog biskupa. Naime, od 1968. godine kad je formiranja Subotička biskupija, mons. Večerin je tek treći biskup.

U svojem obraćanju **mons. Stanislav Hočevar**, beogradski nadbiskup, divanio je o ulogi koju biskup ima.

– U svojoj iskrenoj bratskoj ljubavi želim ti da svi ljudi bez razlike, ljudi svih slojeva, nacionalnosti i konfesije, mogu na tvom licu čitati – zlatnim slovima napisano – tvoje pravo ime i prezime! Ti si, dakle, otac ove ljubljene partikularne Crkve koja je pod snažnom zaštitom apostola naroda Sv. Pavla: po njemu ćeš biti i blizak svim narodima, svim jezicima i svim kulturama. Ova tvoja katedrala je okruženje u kojem ti Bog Otac neprestano

Slavko Večerin, nov subotički biskup

pruža obe svoje ruke: ruku svoga Sina, Učitelja Mudrosti, i ruku Duha Svetoga – tumača i advokata; ona je mesto i pod budnom je zaštitom one mističarke koja je Španiju uvela u istinsku reformu bez shizmi i raskola. Nemoj zaboraviti da tvoja istinska nova snaga ne dolazi iz nekakvog partikularizma, pa ni kad se on na prvi pogled čini privlačnim, simpatičnim i lepim, nego da dolazi iz punog sveopšteg zajedništva sa Hristom, sa Crkvom, sa opštinstvom svetih.

Glavni zaredilac bio je pridsidnik Međunarodne biskupske konferencije Sv. Ćirila i Metoda i zrenjaninski biskup **Ladislav Nemet**.

– U istorijskom procesu formiranja identiteta moramo zadržati ono što je naša naročita, katolička, hrišćanska samosvest ovde, na ovim prostorima. Još mnogo drugih nacija se izjašnjavaju kao hrišćani na ovim prostorima. Ne odričimo se svog jezika, kulture, razvijajmo i podržavajmo ih po svaku cenu. Želimo da ih održimo u životu, jer smo ovde rođeni, nismo migranti ili doseljenici, ovde imamo korene. Ovo je naša otadžbina. Istovremeno, moramo razmišljati i o mlađim generacijama koje su već zaboravile jezik svojih roditelja, svojih baka i dedova: moramo doći i do njih – istako je Nemet.

Ceremonija ređenja zaključena je pomazanjom svetim uljem, te uručenjom obilužja i biskupskog štapa.

Novozaređeni biskup je potom i pridvodio misno slavlje, a tom prilikom je mons. Večerin istako riči zafale, svojim roditeljima koji su mu velikodušni prineli život, al i dar ljubavi prema Bogu:

– Hvala na životu, na zaređenju za biskupa i na ovoj misiji, koju mi je Gospodin sada poklonio kroz milost zaređenja za biskupa. Stajao sam pred Njegovom svetošću, ponizna duha i začuđen, pred veličinom Njegove tajanstvene prisutnosti, ljubavi i milosrđa – kazo je mons. Večerin.

Na slavlju su bili prisutni pridstavnici gradske vlasti Subotice, izaslanik gradonačelnika **Srđan Samadžić** i pridsidnik Skupštine grada **dr Balint Pastor**, zatim državni organa, diplomatski pridstavnici Hrvatske, Mađarske i Slovačke u Srbiji, potom pridstavnici nacionalni savita Bunjevaca, Mađara i Hrvata, ko i zvanice iz Srpske pravoslavne crkve, Reformisane hrišćanske crkve u Srbiji i Evangeličke hiršćanske crkve augsburške vire.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine pridstavljala je pridsidnica **dr Suzana Kujundžić Ostojić**. Ona je podvukla kako Bunjevci imaje izuzetan odnos prema viri, al su odnosi izmed crkve i virnika znali bit poljuljani.

– Ljudi su se udaljili od vire, to je svudak tako, a kod nas je to dvojak proces. Čini mi se kako je i odnos crkve prema Bunjevcima i doprino tom. U svakom slučaju vira je za bunjevačku zajednicu izuzetno bitna. Kroz ono što su mogli primetit svi koji su pratili misu jeste jedan sasvim drugčiji pristup svim građanima Subotice. Virujem kako će taki bit i pristup Bunjevcima. S naše strane je u svakom slučaju pružena ruka saradnje i razumivanja zarad boljeg odnosa i jednostavno, bolji rezultata ti odnosa – istakla je pridsidnica NSBNM.

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA NOVEMBAR

Apel za odgovorno ponašanje

Gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić** apelovo je na Subotičane nek se i dalje ponašaje odgovorno, odnosno nek se pridržavaje svi propisani mira kad je zaštita od pandemije korona virusa u pitanju. Gradonačelnik je, osvrćuć se na trenutnu epidemiološku situaciju u našem gradu, izrazio zafalnost svim građanima Subotice koji se ponašaje odgovorno i u skladu s mirama i priporukama Republičkog kriznog štaba i Gradskog štaba za vanredne situacije.

– Molim naše sugrađane da se i dalje ponašamo odgovorno, da budemo disciplinovani, da održavamo preporučeno rastojanje, da nosimo maske i rukavice i da se suzdržimo od organizovanja raznih proslava. Briga o našim nastarijim sugrađanima i dalje je primarna, jer su oni najranjivija kategorija. Brinemo i o mlađoj populaciji na koju apelujem da se ne okupljaju u većem broju u zatvorenom prostoru, s obzirom na to da i mlađi ljudi oboljevaju od COVID-19. Zahaljujem se i lekarima, medicinskom i nemedicinskom osoblju koji tokom pandemije korona virusa svakodnevno rizikuju živote i bore se za sve nas – naglasio je gradonačelnik Bakić.

Održana 3. sidnica Skupštine grada

Treća sidnica Skupštine grada Subotice, održana je u četvrtak, 5. novembra u Velikoj vićnici Gradske kuće. Med tačkama Dnevnog reda našle su se Zaključak o prihvatanju Izvištaja o ostvarenju budžeta grada Subotice za period od 1. januara do 30. septembra 2020. godine, Odluka o donošenju Plana detaljne regulacije za izgradnju vitro-elektrane „Maestrale ring" na teritoriji Grada Subotice, Odluka o mriži dičiji vrtića u ustanovama na teritoriji našeg grada, Odluka o obavljanju komunalne dilatnosti zoohigijene, Odluka o pokrećanju postupka za realizaciju projekta javno-privatnog partnerstva u cilju obavljanja poslova komunalne dilatnosti zoohigijene – sprovođenja mira dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije na javnim površinama Grada Subotice, Odluka o mirama za zaštitu od buke.

Budžet Grada Subotice u tom periodu raspolago je sa sridstvima u visini od 4.723.845.421,54 dinara. To iznosi 52,73 odsto planiranog godišnjeg obima, kazo je **Veljko Vojnić**, pridsidnik Odborničke grupe SNS. Budžet je smanjen rebalansom, a na njega su uticale mire Vlade, četvoromisečna obustava uplate poreza i doprinose na plate i druge:

– Jako smo zadovoljni sa time da su u odnosu na prihode rashodi potpuno usklađeni tako da je izvršenje bilo 98,11 posto što se u budžetu grada Subotice nikada nije desilo od kada postoji. Tu moram da pohvalim rad cele Gradske uprave na čelu sa gradonačelnikom i Skupštine koja je donosila dobre odluke. Nismo imali bitnih iskakanja u funkcionisanju gradu, grad je u potpunosti funkcionisao, a investicije koje su kapitalne su nastavljene, vrlo mali obim investicija je obustavljen, tako da smo što se svega tiče i situacije u kojoj smo se našli zadovoljni i sa prihodom i sa njegovim izvršenjem – kazo je Vojnić.

Na sidnici je usvojen i Plan detaljne regulacije za izgradnju vitro-elektrane „Maestrale ring" na teritoriji Grada Subotice, o čem je divanio **Predrag Radivojević**, direktor Javnog priduzeća za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje:

– Radi se o prostoru od oko 6.700 hektara, snaga vetroelektrane, kada bude završena će biti 600 megavata i proizvodiće više od hiljadu gigavat časova struje godišnje, a to je dovoljno struje za preko 200.000 domaćinstava. Ono što će ostati kao trajni benefit za naš grad jeste mreža od preko sto kilometara atarskih puteva koja treba da pokrije dopremanje opreme do tih 113 stubnih mesta, odnosno 113 vetro-generatora – izjavio je Radivojević.

Kad je na red stigla Odluka o mriži dičiji vrtića u ustanovama na teritoriji našeg grada, za skupštinsku govornicu izašo je i pridsidnik Saveza bački Bunjevaca **Mirko Bajić** koji je naglasio kako bunjevački jezik još uvik nije zastupljen u pridšulskim ustanovama, a kako se to mora u narednom periodu uradit. Na dnevnom redu su se našla i imenovanja članova škulski odbora, ko i tačka o formiranju stalni i povrimeni skupštinski odbora.

Obilužen Dan primirja u Prvom svitskom ratu

U našoj zemlji je 11. novembra obilužen praznik Dan primirja u Prvom svitskom ratu. Praznik se obilužava u znak sićanja na 11. novembar 1918. godine kad je u Francuskoj, u specijalnom vagonu maršala **Ferdinanda Foša**, u šumi kod francuskog grada Kompjenja, potpisano primirje. U našoj zemlji Dan primirja se ko državni praznik obilužava od 2012. godine.

Položeni su i vinci na spomen ploču na Železničkoj stanici i na Spomenik palim borcima za oslobođenje i ujedinjenje na Puškinovom trgu u petak, 13. novembra, u znak sićanja na ovaj datum 1918. godine kad je tačno u 10.15 srpska vojska ušla u naš grad. Prema ričima **Milana Vukelića**, pridsidnika Udruženja boraca 1912-1918, njevi potomaka i poštivalaca od velikog značaja je svake godine podsićat se ovog veoma značajnog datuma u našoj istoriji:

– 13. novembra 1918. Srpska oslobodilačka vojska je pristigla u Suboticu i ove krajeve. Hvala Bogu, dočekana je od srpskog, bunjevačkog i svih slovenskih naroda. Ovde u Subotici doček je bio pripremljen. Evo trajemo već 102 godine i svakim danom, svake godine je sve značajnije da obeležavamo ovaj datum.

Dragutin Lukić, unuk je Obrada Lukića koji je učestvovo u oslobođenju Srbije:

– Povodom 75. godišnjice proboja Solunskog fronta mi smo u Bajmoku podigli spomenik za 200 solunskih dobrovoljaca koji su posle rata naselili deo pored Bajmoka, Ratu. Već sam tada učestvovao u tome, postao sam predsednik Udruženja potomaka ratnih dobrovoljaca u Bajmoku, a to sam i dan danas.

U sklopu obilužavanja ovog značajnog datuma u Narodnom pozorištu održana je svečana akademija „Braća uvek i uvik zajedno" u organizaciji Srpskog kulturnog centra „Sveti Sava", Bunjevačkog kulturnog centra i Bunjevačke matice, Grada Subotica i Udruženja ratni dobrovoljaca 1912-1918. godine i njevi potomaka i poštivalaca. U svom govoru na svečanoj akademiji **Veljko Vojnić**, pridsidnik Bunjevačke matice, osvrnio se na značaj prisajedinjenja Srbiji, i dodo kako se, iako to ne piše u Ustavu Republike Srbije, bunjevački narod smatra konstitutivnim:

– Što se tiče tih slavnih dana i slavne prošlosti mi se sećamo iz prostog razloga što je u Suboticu došla sloboda. Sloboda za Bunjevce, Srbe i sve slovenske narode. Nemojmo zaboraviti da je u Subotici tada živelo 70 hiljada Bunjevaca, 3 hiljade Srba i ostalih slovenskih naroda. Oni dani kojih se mi sećamo su rezultirali da se vrlo brzo organizuju Srbi i Bunjevci na ovom prostoru i da prihvate Vilsonove principe oko slobode izjašnjavanja naroda, tako da se već 25. novembra zahvaljujući žiteljima Subotice na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu rešilo da Bačka i Banat postanu deo Kraljevine Srbije. Za Bunjevce je to jako važno bilo. Bunjevački narod je jedini sačuvao svoje običaje, jezik, kulturu u punom obimu, u ovoj državi koju smatra svojom. Bunjevački narod se smatra konstitutivnim narodom ove države – kazo je Vojnić.

Na akademiji je izvedena duodrama „Arhangelov vojnik" po tekstu **Momčila S. Trifunovića**, a svečana akademija otvorena je himnom Republike Srbije „Bože pravde" i bunjevačkom svečanom pismom „Podvikuje bunjevačka vila".

Sićanje na žrtve stradale 1944. i 1945. godine

Na Senćanskom groblju, kod spomenika „Ptica slomljenih krila", 2. novembra, održana je ekumenska liturgija i komemoracija žrtvama iz 1944. i 1945. godine. Priko hiljadu nevini žrtava stradalo je prija 76 godina iz Subotice i okoline, a njeva tila počivaje u masovnoj grobnici naziva „parcela 44".

Vince na spomen kompleks „Ptica slomljenih krila" položili su u ime subotičke lokalne samouprave pridsidnik Skupštine grada **Balint Pastor**:

– Naš zadatak je da ih se sećamo, oni nemaju svoj grob, njihovi najbliži ne mogu odneti cveće na te grobove, i naš zadatak je da ih nakon više od 70 godina ne zaboravimo. A zadatak političara je da učine sve u interesu istorijskog pomirenja i mislim da su izuzetno krupni koraci napravljeni u poslednjih desetak godina. Formirana je međuakademijska, mešovita grupa između Srbije i Mađarske. Ta grupa je utvrdila veliki broj nevinih žrtava, a nakon toga su predsednici Srbije i Mađarske položili vence na spomenike nevinim srpskim i mađarskim žrtvama u Čurugu. Vlada Srbije je 2014. godine, nakon 70 godina, stavila van pravne snage one odluke koje su deklarisale kolektivnu odgovornost mađarske zajednice, i ovde baš kod spomenika „Ptica slomljenih krila" je u to vreme predsednik Vlade Srbije Aleksandar Vučić položio venac, odnosno poklonio se nevinim žrtvama. Naš zadatak danas je da istražimo ta dešavanja, da se ti ljudi ne zaborave i da se nikad više ne dešava da bilo ko vodi politiku čiji su rezultat masovne grobnice.

U ime Severno-bačkog upravnog okruga vinac je položio načelnik **Dragi Vučković**, u ime Skupštine AP Vojvodine pridsidnik **Ištvan Pastor**, isprid Nacionalnog savita Bunjevaca delegacija koju su činili dr **Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, **Branko Pokornić**, pridsidnik Izvršnog odbora NSBNM i **Veljko Vojnić**, podpridsidnik NSBNM, pridstavnici nacionalni savita drugi manjina, ambasada Mađarske i Hrvatske, pridstavnici politički stranaka, udruženja i drugi organizacija.

Komemoracija je održana i u Bajmoku, na Spomen groblju kod Bagrema, na Velikom groblju u Čantaviru i na Kelebiji.

Kod spomenika „Balada višani" održan komemorativni skup

Prid takozvanim prikim sudom fašisti su 18. novembra 1941. godine osudili na smrt petnajstoro mladi subotički rodoljuba. U sridu, 18. Novembra, je kod spomenika „Balada višani" održan komemorativni skup u znak sićanja na četrnajst mladića i jednu divojku koji su živote dali za odbranu slobode.

Naš je zadatak nigovanje sićanja na nevino stradale žrtve, poručio je načelnik Severno-bačkog okruga, **Dragi Vučković**:

– Ovaj datum možda danas dobija i više na značaju nego ranije, zato što smo svedoci da postoje napori prekrajanja istorije kada su izokrenute vrednosti. Republika Srbija i Grad Subotica će uvek odavati počast i negovati kulturu sećanja na one koji su svesno želeli da žive u slobodi, koji su se svesno suprostavili onima koji slobodu ugnjetavaju i razvoj svakog čoveka svakog pojedinca, bez obzira na naciju, veru, na pol, na opredeljenja. Tako da mi je drago da svake godine mladi dolaze da odaju počast za 15 nevinih žrtava, ali je isto tako značajno da svi koji prolaze ovuda, ovo spomen obeležje, da se prisete u današnjem vremenu kako je moguće to da je neko ko je potpuno nevin ko želi ljudske stvari morao da položi život za to, i koliko mi

danas negde, ukoliko odustanemo od kulture negovanja sećanja, ako odustanemo od toga da znamo šta se ovde desilo koliko onda mi zapravo jeftino živimo.

Sekretar SUBNOR-a, **Nikola Ivošević**, održo je govor na komemorativnom skupu:

– 18. novembra 1941. godine na ovom mestu obešeno je 15 naprednih ljudi, lekara, među njima i jedna devojka. Svake godine je u našem programu SUBNORA da se obeležava, da se nikada ne zaboravi da su ti zlikovci obesili napredne ljude.

Učenici Politehničke škule su već po tradiciji na spomenik simbolično položili 15 ruža za 15 pali žrtava. Nakon komemorativnog skupa, delegacije su položile vince i na Jevrejskom groblju.

Ređenje novog subotičkog biskupa Slavka Večerina

Nakon što je vatikanska pres služba saopštila kako prihvata ostavku dosadašnjeg biskupa Subotičke biskupije, **dr Ivana Penzeša**, na njegovo misto imenovan je **Slavko Večerin**, dugogodišnji sekretar i generalni vikar. U Katedrali Svete Terezije Avilske održana je proslava biskupskog ređenja novoimenovanog subotičkog biskupa mons. Slavka Večerina. Ko dio programa, veče prija, u katedrali je pivana Večernja molitva.

Po ričima velečasnog **Mirka Štefkovića**, sekretara Subotičke biskupije, program i broj pozvani zvanica bio je usklađen s mirama donetim protiv pandemije korona virusa:

– U katoličkoj crkvi običaj je da se pozivaju biskupi iz okruženja, što je znak zajedništva u katoličkoj crkvi. To smo i učinili, ali mnogi biskupi nisu u mogućnosti da dođu zbog pandemije. Glavni zareditelj bio je zrenjaninski biskup monsinjor Ladislav Nemet, a suzareditelji Penzeš Janoš, penzionisani subotički biskup, i Đura Džudžar iz Ruskog Krstura – kazo je Štefković.

– Hvala na životu, na zaređenju za biskupa i na ovoj misiji, koju mi je Gospodin sada poklonio kroz milost zaređenja za biskupa. Stajao sam pred Njegovom svetošću, ponizna duha i začuđen, pred veličinom Njegove tajanstvene prisutnosti, ljubavi i milosrđa – kazo je nov subotički biskup.

U ime Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine misi zaređenja prisustvovala je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM.

Održana zimska smotra

Smotra zimske službe održana je u avliji Javnog priduzeća „Subotica trans". Poso je dobila firma „Ekstra-auto transport" iz Vrbasa, a čišćenje u dilu Parka prirode Palić obavljaće JP „Palić-Ludaš".

Predrag Radivojević, direktor JP za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje kazo je kako je od ove godine povećan obim posla za 25 odsto zbog izgradnje novi dionica:

– Radi se o deonicama o Kelebijskom putu, kao i o Somborskom putu, dakle do prvog kružnog toka sa Ipsilon krakom, i o deonicama državnih puteva, a to su Zagrebačka ulica i Beogradski put do Bajnatske ulice. To je povećalo mrežu koju održavamo za 17 kilometara, a kada uzmemo u obzir i novoizgrađene biciklističke staze u Bačkim Vinogradima, na Horgoškom i Kelebijskom putu, koje smo u površini od oko 21.600 kvadrata uzeli u održavanje, sve to je povećalo obim Zimske službe ove godine za 25 odsto. U zaštićenom delu Parka prirode Palić poslove na Zimskoj službi radi JP 'Palić-Ludaš'. Imamo 127 kilometara lokalnih puteva, 127 kilometara gradskih ulica i preko 160.000 kvadratnih metara trgova, pešačkih površina i biciklističkih staza.

Za ovu sezonu obezbiđeno je 1.300 tona soli i isto toliko rizle, kazo je **Miloš Ljubisavljević**, odgovorni izvođač radova iz firme „Ekstra-auto transport":

– Osim kamiona koji su opremljeni nosačima za so, u sastavu Zimske službe nalazi se i pet kamiona nosivosti do pet tona, dva utovarivača, jedan grejder, šest kombinovanih mašina i 45 radnika. Obezbeđena je so za podelu trećim licima, i kante koje će se nalaziti u užem centru grada, gde će građani moći da preuzmu so za svoje potrebe. Kante će redovno biti dopunjavane. Naš zadatak je da putevi budu prohodni i da svi učesnici u saobraćaju ostanu bezbedni.

Iz gradskog budžeta za ove namine izdvojeno je 65 miliona dinara.

Zapaženi rezultati na međunarodnim likovnim konkursima u Japanu i Francuskoj

Član Gradskog vića zadužen za oblast obrazovanja i kulture, **Miloš Nikolić**, primio je u Medija-centru u Gradskoj kući osam polaznika Likovne radionice „EmArt" iz Subotice koji su postigli zapažene rezultate na međunarodnim likovnim konkursima u Japanu i Francuskoj i tom prilikom im uručio osvojene medalje i pehare.

Na 50. međunarodnoj izložbi dičije umitnosti u Tokiju – za koju je konkurs bio raspisan 2019. godine, a rezultati objavljeni u maju 2020. godine – polaznici Likovne radionice „EmArt" osvojili su šest medalja: dvi zlatne, tri srebrne i jednu bronzanu, objavljeno je na zvaničnoj internet stranici Grada. Zlatnu medalju ministra spoljni poslova Japana osvojila je **Ana Keteleš**, zlatnu medalju **Kiara Čepela**, srebrna odličja **Kiti Makai, Tiana Šebek Čaki** i **Aleksa Mrđanov**, dok je bronzana medalja pripala **Ivi Marić**.

Na ovogodišnjem 4. međunarodnom bijenalu u Francuskoj, polaznici Likovne radionice „EmArt" bili su takođe veoma uspišni. Prvo misto i pehar osvojila je **Jana Milanović**, a treće misto i pehar **Teodora Resanović**.

U ime gradonačelnika Subotice **Stevana Bakića** i svoje ime, **Miloš Nikolić** je poželio dobrodošlicu nagrađenim učenicima i čestitao im na uspihu ostvarenom na međunarodnim likovnim konkursima u Japanu i Francuskoj. Nuz podsićanje da je Likovna radionica „EmArt", u kojoj su nastali svi nagrađeni likovni radovi, ove godine proslavila svoj 18. rođendan, Nikolić je kazo kako supristižna priznanja za naše veoma talentovane sugrađane stigla u pravi čas.

– Na međunarodni likovni konkurs, raspisan u Tokiju, pristiglo je više od 79.000 radova. Kvalitet i talenat naših mladih likovnih stvaralaca bio je presudan i oni su tamo zasluženo osvojili dve zlatne, tri srebrne i jednu bronzanu medalju. Današnji prijem je potvrda naše rešenosti da i mladim sugrađanima koji na domaćim ili internacionalnim takmičenjima i konkursima ostvare uspeh želimo da poklonimo posebnu pažnju, izrazimo zahvalnost i poželimo im puno uspeha u daljem stvaranju i radu. Grad Subotica će i ubuduće podržavati i ulagati u kulturu i obrazovanje, jer su to dve izuzetno značajne oblasti za napredak našeg društva u celini – naglasio je Miloš Nikolić.

U ime nagrađene dice, njevi roditelja i svoje ime na srdačnom prijemu zafalila se rukovodilac Likovne radionice „EmArt", i učiteljica u Osnovnoj školi „Jovan Jovanović Zmaj", **Emilija Grubanov Martinek**, ističući kako je radosna što se uspesi nagrađene dice obilužavaje na ovako svečan način, u Gradskoj kući.

– Kao mentor likovne radionice veoma sam ponosna na svoje polaznike i njihove sadašnje, ali i dosadašnje uspehe, jer ih je tokom proteklih 18 godina bilo puno, iz više od 30 zemalja sveta. I današnji prijem je dokaz da se trud i istrajnost vrednuje i ceni. Velika je to motivacija za naš dalji rad. Zahvalila bih se gradonačelniku Subotice Stevanu Bakiću i članu Gradskog veća Milošu Nikoliću na podršci, kao i na prijemu u Gradskoj kući, u okviru koga su nagrađenoj deci uručena ova visoka priznanja – kazala je Emilija Grubanov Martinek.

Pridavanje „Pustara sa hiljadu lica"

U Gradskom muzeju održani su programi u sklopu manifestacije „Muzeji za 10". Tema ovogodišnje manifestacije je „Muzeji za jednakost:

raznovrsnost i uključenost", a programi su održani od 09. do 15. novembra. U okviru manifestacije u Gradskom muzeju Subotica održano je pridavanje magistra biologije **Ištvana Huloa** pod nazivom „Pustara sa hiljadu lica", posli čega su positioci imali prilike pogledat izložbu Tornjai u Subotici iz aspekta slika inspirisani pustarom:

– „Muzeji za 10" je projekat koji je upravo aktuelan, ali zbog nastale situacije i zbog mera koje su preduzete zbog korone mi na taj način realizujemo programe. Konretno u ovom prostoru postavljena je izložba Tornjai Janoša koji je deo velikog projekta prekogranične saradnje sa Mađarskom. Inspiracija ovog velikog umetnika koji je imao u ono vreme izložbe ovde u Subotici, je priroda odnosno pustare. Pustare u smislu onih velikih pašnjaka, velikih površina bez drveća koje se prostiru u delu doline Tise. Te pustare su bile njegova stalna inspiracija. Ja kao biolog smatram da su ta staništa jedinstvena, veoma značajna i sada već ugrožena i treba da ih maksimalni čuvamo. Ovo predavanje govori upravo o tome koliko su ona ustvari bogata i jedinstvena.

Manifestacija je sprovedena nuz poštivanje svi protivepidemijski mira.

Podrška Kreativne Evrope za razvoj mriže festivala Festivalu evropskog filma Palić

Mriža festivala evropskog filma „Moving Images Open Borders (MIOB)", čiji je osnivač i Festival evropskog filma Palić, podržana je kroz novu miru podprograma MEDIA Kreativne Evrope naminjenu mrižama festivala. Ovaj program je 2020. prvi put otvorio konkurs za podršku umrižavanju festivala, a med četiri mriže koje su odabrane za finansiranje nalazi se i mriža MIOB koja okuplja sedam festivala posvećeni evropskoj kinematografiji. Aktivnosti mriže MIOB biće podržane iznosom od 180.000 evra, a planirano je da se odvijaje tokom trajanja festivala članova, ko i u periodu izmed njevog održavanja.

Med desetinama aktivnosti koje će biti obuvaćene projektom, posebna pažnja je usmirena na razvoj publike, nove alate i strategije za razvoj festivala, edukaciju mladi, uvođenje MIOB nagrade, razvoj politike zeleni festivala i odnose sa distributerima. Festival evropskog filma Palić će u martu 2021. godine u Subotici bit domaćin radionice, koja će okupiti PR menadžere festivala članova mriže sa idejom nek se kreiraje novi komunikacioni alati i strategije za približavanje značaja evropski festivala najširoj publici. Takođe, tokom 28. FEF Palić u julu 2021. biće održana i radionica pod nazivom „Next cinephille generation" koja će okupit mlade novinare, blogere i vlogere iz sedam zemalja, sa idejom kako bi se festivali evropskog filma približili mladoj publici i nosiocima novi medija kroz kreiranje modela pokrivanja festivala koji obuvaćaje festivalske događaje, aktere i lokacije održavanja.

Festivali evropskog filma su od 2017. godine nastojali udružit se radi zajedničke strategije i međusobne podrške, a jedan od inicijatora ove ideje bio je Festival evropskog filma Palić. Mriža MIOB je zvanično formirana i prvi put pridstavljena javnosti tokom 25. izdanja festivala na Paliću 2018. godine, posli čega se ona intenzivno razvija. Mrižu trenutno čini sedam festivala posvićeni evropskoj kinematografiji – Trst (Italija), Sevilja (Španija), Linc (Austrija), Kotbus (Nemačka), Viljnus (Litvanija), Lez Ark (Francuska) i Palić (Srbija), koji godišnje okupljaju priko 250.000 positilaca filmski programa, ko i nikoliko hiljada umitnika i filmski profesionalaca koji učestvuju u realizaciji festivala.

Proglašena vanredna situacija na teritoriju grada Subotice

Gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić** dono je Odluku kojom je proglašena vanredna situacija za cilu teritoriju grada Subotice, od 26. novembra 2020. godine, zbog pogoršanja epidemiološke situacije uslid širenja epidemije zarazne bolesti COVID 19. Donošenjom ove Odluke do sada donete Naredbe i akti Gradskog štaba za vanredne situacije vezane za priduzimanje mira na spričavanju širenja epidemije zarazne bolesti COVID 19 ostaju na snazi. U Odluci se navodi da se vanredna situacija proglašava radi efikasnijeg sprovođenja mira zaštite ko i zaštite života i zdravlja stanovništva.

K. S.

IAKO GA SVAKE GODINE VIDIMO, UVIK MU SE PONOVO DIVIMO

Božićnjak jedinstven kod Bunjevaca

O božićnjaku divanimo svake godine, kako na astalima za Badnje veče, tako kroz izložbe koje Udruženje građana „Bunjevačka vila" redovno pripravlja godinama unatrag u Maloj Bosni. No, koliko god ga puti vidili, čini se kako se mu uvik jednako divimo. Božićnjak je virovatno jedan od najbolji simbola odanosti Bunjevaca prema viri, prema Božiću, prema viri u život koji se ponovo rađa.

I ove godine su vridne domaćice, pa i domaćini, pripravljali božićnjake za izložbu. Ona je, naravno, zbog poznate epidemiološke situacije bila održana drugčije. Božićnjaci su bili postavljeni, a potom snimljeni i fotografisani, kako ćete i moć vidit u narednom broju „Bunjevački novina". U međuvrimenu se kroz divan s **Nelom Ivić**, pridsidnicom UG „Bunjevačka vila", podsićamo još jedared značaja božićnjaka.

– Božićnjak je kolač koji pridstavlja Betlehem na salašu kojeg su osmislili Bunjevci, u davna vrimena, rasuti po nepriglednim ravnicama Bačke. U zimsko pridbožićno vrime, kad se znalo kako zbog veliki snigova familija neće moć otić u crkvu na „Ponoćnicu" i slavit rođenje Isusa Krista. Bunjevcima, posebno ženama-domaćicama, bilo je važno kako izgleda božićnjak, jel pridstavlja Betlehem na svečanom astalu nuz propeće, mlado žita i sviće. Božićnjak zauzima centralno misto na svečanom astalu za Badnje veče i izaziva veliko interesovanje, kako mnogobrojne familije na salašu, tako i svakog

ko na ove svece uđe u kuću – divani Nela Ivić.

Ne zna se tačno kad se u bunjevačkim kućama počo pravit božićnjak, al se zna kako je to dugačka tradicija.

– Poriklo božićnjaka je nepoznato, međutim, činjenica je kako ga žene domaćice s ponosom prinose s kolina na kolino. Zato je i sačuvan do današnjeg dana. U periodu posli Drugog svitskog rata, božićnjak bi se skroz izgubio, da ga u svojim domovima nisu sačuvale kršćanske žene-domaćice.

Kolač božićnjak je jedinstven na svitu s vrlo posebnim etnološkim vridnostima i jedan je od nacionalni obilužja Bunjevaca.

– Na Badnje jutro, u jednom domu, pravio se samo jedan božićnjak koji je u božićnom vrimenu stojo na svečanom astalu ko oličenje slavlja rođenja Isusa Hrista u Betlehemu.

Božićnjak se pravi od kvasnog tista od tri lepanje (simbol Svetog trojstva), koje moraje bit jednako debele i okrugle (donja 25-30 cm). Svaka lepanja je uža za toliko da se mož oivičit upletenim tistom. U sridnju lepanju domaćica utisne gvozden novčić. Na gornju lepanju postavi se od tista križ čiji su krajovi malo zavrnuti. Ukrasi na božićnjaku se prave od brezkvasnog tista – odnosno od vode i brašna.

– Obavezno moraje bit mali Isus, Blažena Divica Marija i Sveti Josip na vrvu kolača. Zatim slidi obavezni pet ruža (ko simbol pet otajstva slavne krunice), pet ovčica (pet otajstva radosne krunice), pet ptičica (pet otajstva žalosne krunice). Zatim se ređaje po izboru i veštini domaćice grana, zvizda repatica, pastiri, ovce, volovi, magarac, krmača koja doji prasice, nasađena kvočka, pivac s kokoškama, pućke, guske... Vinogradari su mećali i grozd grožđa, evenku i vinsko bure. Na božićnjak se nisu mećale figurice konja, jel je on bio po virovanju ola životinja.

Gotov božićnjak zauzima centralno misto kod božićne grane el jelke, nuz koje su i jabuka, orasi, suve šljive i bili luk.

– Božićnjak se nije načimo do prvog dana u Novoj godini, za ručak, kad ga je najstariji član načo iznad glave položaja el najmlađeg diteta i svakom za astalom podilio po jedan komad. Najsrićniji je bio onaj ko je u svojem komadu našo novčić.

Inicijativa za organizovanje izložbe božićnjaka u Maloj Bosni potekla je od **Marije Bošnjak** još 2003. godine. Ona je uporno podsićala na pomalo zaboravljenu tradiciju, i virovatno je najzaslužnija što božićnjak ponovo ima svoje misto pod granom u sve većem broju bunjevački familija. Često je bila gošća na radionicama u drugim udruženjima i društvima, a redovno se odazivala pozivima škula kako bi umitnost božićnjaka i njegove vridnosti pridstavila i dici. Njezin dugogodišnji napor, vidimo sad, nije bio zabadavad.

N. S.

LJUDEVIT VUJKOVIĆ LAMIĆ STOJI IZA IZLOŽBE KOJOM SE OBILUŽAVA VIK FILATELIJE NAJVEĆE VAROŠI NA SEVERU BAČKE

Simbol građanske Subotice

Iako je živio u sedam država, od Kraljevine Jugoslavije do Republike Srbije, **Ljudevit Vujković Lamić** nije minjo svoju adresu stanovanja. Nije prominio ni štogod drugo – ljubav prema filateliji! Dok mu krštenica svidoči kako je rođen 1939. godine, na pomen filatelije mu se u očima i dalje vidi isti onaj dičiji sjaj, još iz vrimena kad ga je njegov otac uvo u ovaj magični svit.

Kako kaže, ne zna ni sam koliko poštanski marki ima, nagađa digod oko 5.000 u kolekciji, al zdravo dobro zna koje su mu najdraže – one vezane za Suboticu. Nuz ogromno znanje i pedantnu evidenciju, nije ni čudo što upravo on stoji iza izložbe koja svidoči o čitavom viku filatelije u najvećoj varoši na severu Bačke. Naime, 8. novembra 1920. godine, Subotica stiže i zvanično na filatelističku mapu svita.

– Kad sam imo 4-5 godina tata me je učio kako slagat markice, a član sam Saveza filatelista od 1. avgusta 1950. godine. Posto sam sekretar Društva filatelista u Subotici 1964. godine i bio sam na toj poziciji do 1993. godine. Za vrime krize smo propali, al smo se učlanili u Društvo kolekcionara – priča naš sagovornik.

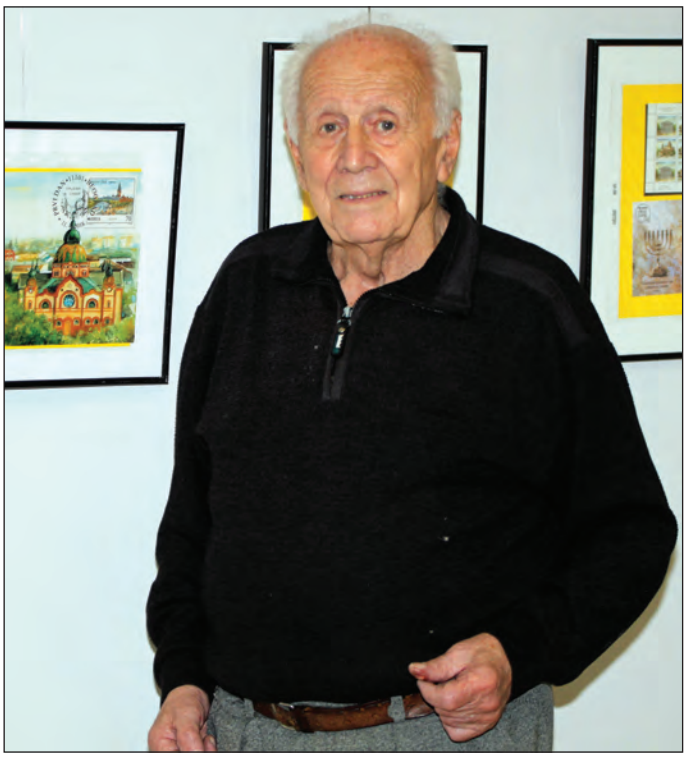

Ljudevit Vujković Lamić

Na pitanje zašto baš ljubav prema filateliji, stiže i konkretan odgovor:

– Nema te teme na svitu koju nuz prigodnu pripovitku ne možete pridstavit na markama, zgrade, ljude, životinje, mostove, brodove, avione, dicu, književnike, doktore... Svi su na markama. Onaj ko ima marke mora i pokazat šta ima, odnosno mora znat kako to pridstavit drugima. Izložbe su uvik dobre kako bi se to prid ocinjivačkim žirijom i uporedilo.

Izlošci koje je pripravio Ljudevit Vujković Lamić redovno su nagrađivani, pa i zlatnim medaljama. Ipak, ono što ističe ko svoj najveći uspih jeste napor kako bi Subotica bila pridstavljena na poštanskim markama.

– Od sedamnajst tema koliko je Subotica bila na poštanskim markama, za 8-9 zasluge imam i ja. Bilo mi je bitno nek se pridstave bunjevačka nošnja, pletenje slame, učestvovo sam na izradi marke povodom 100 godina Gradske kuće, 100 godina Dužijance, 100 godina leta Ivana Sarića... Ima još tema, na primer, nagodinu će bit jubilej – 150 godina Nepkera... Kad je bila promocija poštanske marke o Gradskoj kući, direktor preduzeća koje izdaje poštanske marke je provuko kako mu je već dosta nas Subotičana jel se stalno izdaju kake marke sa subotičkim motivima. Moj odgovor je bio kako nismo mi krivi što Subotica ima taku istoriju koja se može obilužit i na markama.

Uvik je zanimljivo i pitanje koliko su poštanske marke vridne. Jasno je kako se za nike izdvajaje vrtoglave cifre. Naravno, u kolekciji našeg sugrađanina taki nema.

– Najlakše je, kad imaš novaca, kupit kaku zbirku, pa se onda tim falt. Al, tad nisi filatelista, neg si trgovac koji ulaže. Sakupljanje iđe postepeno, pa onda štogod tražiš kako bi dopunio kolekciju, pa nađeš marku koja ti nedostaje. To je veliko zadovoljstvo. Kako nisam trgovac, često dobijem poziv nek realno procinim marke koje ljudi pro-

ULOŽENE DECENIJE RADA

Na izložbi je divanio i novinar Smiljan Njagul.

– Fantastična izložba u koju su uložene decenije rada, truda, sabiranja, dogovaranja sa ljudima, traganja, korištenja svog vlastitog vremena da bi se pokazalo građansko lice Subotice – govorio je Njagul u uvodu pripovitke o filateliji u Subotici.

nađu. Nažalost, još nikada nisam naišo na kaku koja ima izuzetnu vridnost.

Iako se čini kako ne postoji štogod što Ljudevit Vujković Lamić ne zna, stiže i pripovitka o anegdoti iz života.

– Prija desetak godina sam bio na jednoj izložbi u Mariboru i naišo na jednu marku koja je bila nalipljena na razglednicu s motivom naše Gradske kuće. Pito sam se šta ta marka traži tamo, a onda mi je prodavac kazo nek pogledam malo bolje. Bila je to ptica senica, s Gradskom kućom u pozadini. I tako sam u Mariboru pronašo marku Subotice za koju nisam sazno u Subotici.

Marke se koriste u redovnom poštanskom saobraćaju, al postoje i taksene marke, te pomoćna izdanja. Tako su na izložbi pridstavljene marke na osnovu koji su prikupljana sridstva za siročad poginili iz 86. pešadijskog puka, za pokroviteljstvo „Dužijance", za izgradnju spomenika na Trgu žrtava fašizma...

– Na primer, ako je kogod želio prosit u Subotici, moro je imat dozvolu za to, odnosno platit odgovarajuću taksu. I o tom svidoči marka!

Da su Subotičani vezani za poštanske marke svidoči i ridak primer da su dičiji radovi dvared bili izabrani u manifestaciji „Radost Evrope". Godine 1983. **Vesna Paunković** (nastavnik **Đerđ Boroš**) nacrtala je rad koji je pridstavljen, a 2013. godine, povodom 50 godina „Radosti Evrope", izabrani su radovi **Rite Kavai** (učiteljica **Eva Martinek Grubanov**) i **Noela Sarića** (učiteljica **Eva Franciškov**ić).

Svoje marke nikada nije brojo, nit ima namiru to radit. Ipak, ono što je uradio jeste pripravljanje izdanja „100 godine filatelije u Subotici – hronologija" u izdanju „Pučke kasine". Tamo je Vujković Lamić na 140 strana sabro 100 godina istorije filatelije u Subotici. Nažalost, zbog nedostatka sridstava, iz štampe je izašlo tek 20 komada. **N. S.**

FOLKLORCI KUDŽ „BRATSTVO" SE S BRONZOM VRATILI IZ NOVOG SADA

Izvanredno iskustvo za pamćenje

Livija Miškolci, Dragomir Mijatov i Nevena Vidaković

Folklorci Kulturno-umitničkog društva „Bratstvo" vratili su se iz Novog Sada s novim priznanjom – osvojili su treće misto na „Festivalu zlatnih ansambala". Za razliku od prithodni godina, nastup je bio štogod drugčiji, tačnije, bio je prilagođen aktuelnoj epidemiološkoj situaciji.

– Sve je bilo smanjeno, nisu nastupali cili ansambli, neg smo igrali „minijature". Nas troje iz „Bratstva" smo, nuz našeg Antuša Romića, postavili novu koreografiju u kojoj smo spojili razne elemente iz srpski igara i spojili ji u jedno – govore **Nevena Vidaković, Dragomir Mijatov** i **Livija Miškolci** koji su svojim nastupom i zaslužili bronzu.

Kako kažu, na koreografiji su radili tokom dvi nedilje i to svakog dana.

– Baš smo se potrudili kako bi sve bilo što bolje, a drago nam je što se naš nastup sviđo i žiriju.

Imali su, naravno, i dodatni motiv kako bi se što bolje pripravili.

– Nalazimo se u jednoj drugčijoj situaciji. Nema oni stvari koje čine folklor još lipšim, nastupa, festivala, putovanja i druženja. Čini nam se kako su i drugi bili inspirisani na isti način, tako da su se svi pokazali u lipom svitlu. Bilo je izvanredno, božanstveno!

Nuz mire u cilju poboljšanja epidemiološke situacije ne mož se ništa prognozirat, sem kako novi nastupa teško da će bit. Pogotovo se to odnosi na tradicionalni „Godišnji koncert".

– Najdraži su nam upravo ti nastupi prid domaćom publikom. Onda smo opušteni, punog srca i spremni uvik pokazat štogod novo. Pripravljali smo i nove koreografije, al ćemo ji, čini se, ostavit za narednu godinu. No, potrudićemo se nek Subotica vidi kako smo tu, kako radimo, čuvamo tradiciju, al i stalno napridujemo – dodaju Nevena, Dragomir i Livija. **N. S.**

U OKUD „MLADOST” I DALJE NIGUJU SVE IGRE „OD VARDARA PA DO TRIGLAVA”

Koraci igre i života

Iako imaje više od sedamdeset lita Omladinsko kulturno-umitničko društvo „Mladost” se osića, al i ponaša, u skladu sa svojim imenom. Ideje nuz koje su osnovani 1947. godine niguju i danas, nove i nove generacije donose frišku energiju, a ona je i potribna kad u repertoaru imaje trideset i pet koreografija „od Vardara pa do Triglava”.

Priživeli su u OKUD „Mladost” svašta, pamte i više i manje dobra vrimena, te se nadaje kako će i test aktuelnog vrimena uspišno položit.

– Ove godine smo dosta ograničeni u svemu. Radili smo do marta, do karantina, pa onda malo u maju i junu, a od septembra smo krenuli koliko-toliko normalno. Trudimo se da prilagodimo uslove kako je to i propisano, pravimo pauze, vršimo dezinfekciju, deca nose maske... Pokušavamo koliko god možemo da i igre prilagodimo tako da bude što manje kontakta među decom, ali je folklor bez kontakta nezamisliv. Nadali smo se da ćemo imati prilike da negde putujemo, toga po svoj prilici neće biti. Nismo imali ni naše uobičajene koncerte, ali nam je u planu da „Novogodišnji koncert” napravimo, da ga snimimo, pa tako pokažemo publici – divani **Svetlana Caušević**, direktorka OKUD „Mladost”.

Dejan i Aleksandra Tikvicki

U protekli sedam decenija folklorci OKUD „Mladost” imali su niz turneja, osvajali su prva mista u nekadašnjoj Jugoslaviji, al i u Engleskoj, Rusiji, Belgiji... Ipak, nekako su najznačajniji nastupi prid „domaćom publikom”. Ta putovanja su samo jedan od segmenata višestruko korisne aktivnosti.

– Nije više interesovanje za folklor veliko kao što je nekada bilo. Pogotovo imamo manjak dečaka, jer roditelji uvek pre vode decu na sport. A u folkloru su dečaci i momci ti koji nose igru, oni su atraktivniji, skoče, čučnu, imaju nagle pokrete, dok su igre devojaka mirnije, tiše, elegantnije. Mnogi zaboravljaju i kako je folklor jedna od retkih aktivnosti gde su dečaci i devojčice zajedno, pa zajedno i odrastaju. Držeći se za ruke u kolu uče da poštuju jedni druge, da sarađuju, da plešu i žive zajedno.

Folklorom se trenutno bavi oko 150 članova, od početnika do rekreativaca, a kako kaže **Dijana Sarić**, umitnički rukovodilac, OKUD „Mladost” ima oko 35 koreografija.

– Za Suboticu su, na primer, tradicionalno zanimljive bunjevačke, mađarske, srpske igre, igre iz Vojvodine, ali i igre iz Šumadije na primer, koje su dosta dinamične. Igre iz Crne Gore su, na primer, zanimljive zbog kule koju momci prave, a bunjevačke zbog momačkog nadigravanja i karakterističnog zvuka zvečki na čizmama!

Ona dodaje kako je u cilom poslu najlipši momenat kad se izađe prid dicu i kad im se dili znanje, dok **Nemanja Marković**, rukovodilac dičiji grupa, folklor vidi ko strast.

– Za mene je najveći izazov da tu strast prenesem na decu, pa da se ona zainteresuju za folklor, pesmu i tradiciju. Kruna svega je da ovu decu izvedemo na pravi put, jer je to i naša obaveza. Što se dece tiče, sa njima je lako raditi, ako čovek ima živaca i elana, mada nam tehnološki izazovi 21. veka i ne idu na ruku.

Obično se kaže kako „folklorci igraje onako kako im muzika svira”. Korepetiror **Veljko Latinović** naglašava kako to baš i nije tako.

– Muzičari i folklorci jesu dve grupe, ali sa istim ciljem. Mi pra-

timo folklorce, ali i pazimo na njih, kao i oni na nas. Zajedno delimo lepotu i mogućnost da deca i mladi zajedno rastu, zajedno se razvijaju. Mislim da tako nešto ne postoji u drugim aktivnostima. Delimo lepo, ali i činjenicu da je danas folklor, kao deo kulture, na značajno nižim granama nego danas – ističe Latinović, i dodaje:

– Dok folklorci obično dođu tako što ih dovedu roditelji, mi, muzičari, dolazimo radi nas samih. Jer, za razliku od drugih mesta gde se muzičari sreću, folklor je mnogo „čistiji". Nema veće sreće od one kada svirate, a cela sala pleše!

Sa stažom od trideset godina u orkestru OKUD „Mladost" **Zvonko Prčić** mož uporedit kako je bilo radit s dicom prija tri decenije i sad.

– Primetno je kako način života utiče na decu i menja ih. Mi se trudimo da ih zadržimo u nekim „normalnim" okvirima na sve načine, i po broju dece koja i danas dolaze, čini nam se da donekle i uspevamo. Bitka protiv „virtuelnog sveta" je teška, pogotovo u aktuelnim okolnostima, ali se ne predajemo!

Da dičija ljubav prema folkloru mož prirast u štogod ozbiljnije divane nam i **Dejan** i **Aleksandra Tikvicki**. Nakon što su zavolili folklor, zavolili su i jedno drugo, a ljubav su nedavno krunisali – brakom.

– Folkorom se bavim već 25 godina. Ideja je bila da naučim korake, posle mi se sviđalo društvo, stigla su putovanja, turneje, a zatim i nešto više od toga – govori Dejan, a Aleksandra nastavlja:

– Uvek me za folklor vezuje ljubav, prvo je bila prema igri i nošnji, a posle se ona razvila u jednu životnu ljubav – u porodicu. Zanimljivo, i moji roditelji su se prvo upoznali u „Mladosti", tu su se i zavoleli!

O „Mladosti" staroj priko sedam decenija mogli bi se ispripovidat čitavi romani, a jedna novinska priča je, nadamo se, dovoljna kako bi zainteresovala maštu, pa i pobudila interesovanje dice i mladi.

– Dođite, nećete se pokajat! – poručivaje iz OKUD „Mladost".

N. S.

AKTIVNOSTI UG „BUNJEVAČKO KOLO" IZ SOMBORA

Izložba i cilodnevna radionica slamarstva

Kako javljaje iz Udruženja građana „Bunjevačko kolo" iz Sombora, početak novembra bio je rezervisan za sve one koji se bave slamarstvom, odnosno za one koji ovu umitnost vole i poštivaje.

Tako je, posli serijala radionica slamarstva, realizovani izmed juna i novembra, realizovan projekat „Izložba i cilodnevna radionica", u subotu, 7. novembra, u galerijskm prostoru Kola, u oganizaciji ovog Udruženja. Izložbu je svečano otvorila **Aleksandra Medurić Kalčan**, podpridsidnica UG „Bunjevačko kolo". Tom prilikom je ona divanila o proteklim aktivnostima Kola, o odlaganju tradicionalne manifestacije „Bunjevačka Dužionica", zbog neizvesne epidemiološke sitacije. Ona je, takođe, kazala kako je važan dio manifestacija kojom se u Somboru uključivaje u slavlje kruva od novog žita, održan kroz petnajst radionica slamarstva, a sve je krunisano pomenutom izložbom.

Prilikom ogranizovanja izložbe poseban akcenat metnut je na ukrase od slame koje su članice Slamarske sekcije UG „Bunjevačko kolo" pripravile za ukrašavanje učesnika „Dužionice", risara, bandaš i bandašice.

Na izložbi je prisutna bila i **Ljiljana Tica**, zaminica gradonačelnika, a tom pilikom je naglasila kako UG „Bunjevačko kolo" niguje posebnu umitnost koja odražava duh Vojvodine, te kako je izuzetno važno što umitnice slamarstva čuvaje, niguju i prinose na dicu ovu specifičnu umitnost.

Positioci su imali priliku vidit slike, čestitke, minijature, suvenire, ukrase i cvatove od slame, ko i učestvovat u radionici, te uputit se u osnove slamarstva.

Projekat je podržan od Pokrajinski sekretarijat za propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Grada Sombora.

N. S.

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Čekamo Božić

Stigo nam je decembar, poslidnji misec u ovoj godini. U decembru ima najviše svetaca koje slavimo i koji se spominjemo. U decembru se najmanje radi, jel se kadgod u decembru nije ništa radilo na njivama. Jesenski poslovi su porađeni, a šta je ostalo radilo se na proliće, a bila je izreka „Zemlja stari zimi odmara".

Komšija – najveći rod

U davna vrimena naši dalekim pritkima život je bio dosta težak, al su oni sve prihvatili za opstanak na zemlji. Sve se radilo ručno, još dok nije bilo konja ni mašinerije. Bili su radni i vridni, a sa svima su se slagali i pomagali jedni drugima. Kadgod su se komšije većma komšijale i slagale, pomagali su jedni drugima na salašu, a kazalo se kako je komšija najveći rod, jel komšije će prve doć pomoć ako je tribalo kakogod pomoć. Uvik su jedni drugima pomagali i kad je žalost, el kad je radost u kući, pa i kad su pravilli svatove komšije su uvik bile pozvane. Sve su svece slavili po redu i običaju, pa su tako i dicu učili kako bi dobro ubardali, kako bi i oni posli mogli prinet generacijama koje dolaze.

Vrime iščekivanja radosti rođenja

Sad je sveto advetsko vrime, a kadgod su naši prici rano ustajali, pa su išli na mise zornice koje su se služile po crkvama, još za mraka svako jutro. Tako se advent živio u iščekivanju, a to se prinosilo s kolina na kolino. U adventu se nisu pravile nikake zabave sa svirkom ni svatovi, kako i kaže peta crkvena zapovid. Mladi su se zato nalazilli, družili, zabavljali i zaljubljivali i brez svirke.

Na Svetu Barbaru su kadgod naši prici odsikli grančicu trišnje pa su je uneli u sobu u malo vode, a ona je do Božića procvatala, to su bile prve božićne grane. Te grane se nisu kitile, bile su okićene cvatom. Sveta Barbara je bila zaštinica salaša i salašara, pa se često mogla vidit slika Svete Barbare na našim salašima. Kako su nestajali salaši i salašari, tako je pomalo nesto i ovaj svetac. U kadgodašnje vrime još početkom septembra naiđe jači mraz, koji skreše lišće, a onda pupoljci nabubre do decembra. Sad je sve drugačije, gledam trišnju u avliji, a na njoj još zeleno lišće, iako je kraj novembra, a pupoljci se ne primećivaje. Koju godinu unatrag sam na Barbaru odsikla grančicu trišnje i unela u sobu, pupoljki su nabubrili, a nisu procvatali do Božića. Sve se prominilo što i sami vidimo, još nije ni bilo jačeg mraza.

Na Svetog Nikolu biskupa je običaj nosit dici poklone. On je za života volio dicu, pa ji je učio da se mole Bogu, za to njim je davo kaki poklon, a taj običaj se zadržo do danas. Brezgrišno začeće Blažene Divice Marije slavimo i čestitamo jedni drugima ko prvo čelo Božića. Treće nedilje adventa su Materice, svetac kojeg su naši Bunjevci zdravo poštivali i svečano slavili u porodici. Za ljubav mamama koje su ji rodile, odranile, učile prve korake, prve riči i prve molitve. Mame su se za taj dan isprija nastarale kupit kaki poklon svojoj dici. Ako su dica bila podomljena, dobili su poklon i zetovi, snaje i unučad. Bilo je cura koje su se udale priko volje roditelja, uskočile. To je roditelje zdravo uvridilo, pa su kazali da njim ne tribaje dok su živi, a nisu je primali da dolazi u goste. Al vrimenom su roditelji popuštili, zaželili se svoje ćeri, pa poručili nek dođu u goste na Materice. Ako je uskočila početkom godine, do Materica je bilo i unuče. Mama ji izljubi, a curi niko nije prigovaro zašto je tako uradila. Ako su ji komšije posli pitali jel vole zeta, odgovor je bio, mi volimo zeta čerez našeg diteta. Užina je bila zdravo svečana, čorba od morkače, meso iz čorbe, pirinač i sos, kaka pečenica, kiseli krastavci i dunc. Slatki sitni kolači, na kraju ora i jabuka, lupinje od ora se bacale po sobi pa se priko nji išlo. Virovalo se što se na sitnije izlome kako će bit više pilića.

Sveta Luca je ženski svetac, pa na taj dan žene nisu prale košulje, šile, štrikale, prele ni tkale, jel se virovalo kako će ji bolit prsti. Sveta Luca je zaštitnica seljaka i sve pernate živine. Za Lucu su vezani kojikaki običaji, iz kuće se nije ništa davalo, jel se virovalo da će se srića odnet. Ako je kogod kupovo jaja, el mlika odno je dan ranije, kako se ne bi moralo ić na Svetu Lucu. Domaćin namiša džak rane za pilež, kuruza, žita, suncokreta i sirka, pa se sotim ranio pilež do Božića. Isprid kokošinca se metne koji obruč, el šine od točka, pa se priko tog ranio pilež da se drže u čoporu cile godine. Na Lucu su cure na artijice pisale 12 muški imena, pa smotaje i svako jutro bace u vatru po jednu. Koje ime ostane na poslitku virovalo se da će se tako zvat momak za kojeg će se udat. Na Lucu se posije žito u kake šolje, a žito izraste i pozeleni do Božića. Nuz Svetu Lucu su i jesapili kako će vrime bit u drugoj godini. Prvi dan januar, drugi februar, i tako svi 12 dana, kako je jutro taki će bit početak miseca, kaki dan taka sridina miseca, a kaka noć taki kraj miseca. To je bio Lucin kalendar.

Sad u decembru kad su dani najkraći, rano se smrači, pa kad se večera išlo se u komšiluk da se nuz divan malo skrate dugačke noći. Kad se skupi nji više uvik je kogod štogod znao el pročito u novinama, pa se o tom i divanilo. Obično su odigrali koju partiju karata. Sa ljudima su išle i žene, one su povele i manju dicu, nisu ji ostavljali same na salašu. Žene su obično divanile šta će koja kuvat i peć za Božić.

Božićno vrime

Za Božić se isprija pripravljalo. Pekli su se kojekaki sitni slatki kolači koji mogu duže stat, sušena pogača, gurablice, kiflice, pusedla, arbanski listovi, više feli medenjaka, a torte se kadgod nisu pravile. Za meso su se isprija nastarali. Odranili su pileža, pućaka, gusaka, morkača, prase el svinče, di je koliko bilo čeljadi. Bilo je godina kad žito nije dobro rodilo, pa se ijo crni kuruzni kruv, al su domaćice ostavile bilog brašna za Božić za pletene kolače i druga peciva.

Na Badnji dan su sva čeljad ustajala rano, pa se svi latili posla. Postilo se pa se kuvala posna al dobra večera. Kadgod se u sobu unesivala slama, što nas sića da je mali Isus prvu noć kad se rodio spavo na slami. Na astal se metne bili čaršap, a u pročelje grana. Prve grane su bile one procvatane, što su uošene na Barbaru. Posli su žene grančicu uvijale u tisto, kasnije su umesivale zelene grane od jela el bora. Te grane su kitili kojikakim ukrasima od krep artije, koje su žene same pravile. Kadgod se Božić slavio skromnije, al zato zdravo svečano i veselo.

Sad je sve drugačije. Slamu više niko ne unesiva u sobu, grane kupuju veštačke i kojekake ikebane. Al s kićenjom se pritiralo. Kite pendžere, vrata, ogradicu, nuz basamage, borove i jele, što rastu isprid i iza kuće, da svit gleda čije je lipše, a to i kite čerez svita. U ponoć pucaje i bacaje kojikake petarde na sve strane, ko da je rat, pa se plaše dica i sav josag. Kadgod se Božić slavio u miru i veselju. Kad sva čeljad posidaje za astal, domaćin jednu jabuku rasiče na toliko strana koliko je čeljadi za astalom, to je simbol zajedništva. Izmole Očenaš i počme večera. Domaćin u ponoć da svem josagu da idu. Više se nije postilo, ilo se pača s kolačom. Sutradan je Božić, Isusovo porođenje tako se čestitalo. Svi dani do kraja miseca su Božićni sveci, a 31. decembar je Silvester papa godinu zaklapa. **A. V. K.**

Sveci koji se spominjemo

U decembru ima najviše svetaca koje slavimo i koji se spominjemo. Sveto adventsko vrime počima prvog decembra. To je vrime kad se živi u iščekivanju jednog velikog događaja, koji će se trevit po riči Božijoj. I rič je tilom postala i nastanila se med nama. Još u Starom zavitu Bog je izraelskom narodu obećo priko proroka, kako će se rodit spasitelj svita. Divica će začet i rodiće sina, on će bit velik i zvaće se sin Božiji koji će spasit narod svoj od grija. Obećanog spasitelja narod je čeko četri hiljade godina. Ove četri hiljade godina označavaje četri nedilje Adventa, Došašća Gospodinovog.

U Adventu se pripravljamo za proslavu Božića, Isusovog rođendana i prvi dolazak na zemlju med ljude, priko ovog iščekivamo Isusov drugi dolazak na zemlju, koji će se trevit na svršetku svita. Sveta Barbare divice i mučenice spominjemo se četvrtog decembra. Ona je tušta trpila od pogana zato što je ostala u viri Isusovoj, pa je čerez tog i rođeni otac progonio. Kad je bila zatvorena u tamnici, ukazo joj se Isus koji je ohrabrio, pa je sve izdržala. Svetog Nikolu slavimo šestog decembra, on je bio biskup i mučenik on se staro za sirotu dicu, pa ji učio molit Boga. Brezgrišno začeće Blažene Divice Marije slavimo 8. decembra, a to je devet miseci prija njezinog rođenja, Male Gospojine. Svetu Lucu divicu i mučenicu slavimo 13. decembra, ona je bila jaka u viri, a milostiva za sirote i bolesne.

Svetog Tome apostola se spominjemo 20. decembra. Tomo nije virovo kako je Isus uskrsnio, do nije vidio rane od klina na Isusovim rukama. A Isus je kazo IV. 20-28: „Blago tebi Tomo koji si vidio pa viruješ, al blaženi oni koji nisu vidili pa viruju". Badnji dan slavimo 24. decembra, a 25. decembra Božić. Prija 2020. godina u Rimskom carstvu je izašlo naređenje od tamošnjeg cara Augusta nek se napravi popis stanovnika, čerez raspisivanja poreza. Zato je i u Palestini, Kvirinije koji je upravljo Sirijom, naredio nek se upiše svaki u svoj grad, a bio je to prvi popis stanovnika.

Na to naređenje pođe i Sveti Josip iz Galileje, grada Nazareta u Judeju, u grad Betlehem, zato što je tamo pripado. Išo je sa svojom ženom Marijom koja je bila u blagoslovljenom stanju po Duhu Svetom. Kad su stigli u Betlehem, tražili su misto di će prinoćit, a nisu ga mogli nać. Bilo je popunjeno u gostionicama i svratištima, jel je tušta svita dolazilo na popis. A i po kućama di god su pitali da prinoće, niko nije tio primit nepoznatu trudnu ženu, da se kod nji porodi. Prid veče izađu iz grada i tamo nađu jednu praznu štalicu, di su se pastiri sklanjali kad naiđe nevrime. Već se i smračilo pa nisu tili ić dalje. Ušli su u štalicu i Marija se tamo porodila. Rodila je Isusa spasitelja svita, povila ga i metnila na slamu u jasle. To je bilo oko ponoći. Pastiri koji su čuvali ovce vidili su veliku svitlost, pa su se poplašili, anđo stane prid nji pa njim kaže: „Ne bojte se, nosim vam radosnu vist. Noćas se rodio Isus Krist, spasitelj svita". Decembra 25. slavimo Isusovo rođenje, 26. Svetog Stipana, 27. Svetog Ivana, 28. Nevinu dičicu, 29. Tomu Biskupa, a 31. decembra Silvester papa godinu zaklapa. **A. V. K.**

BUNJEVAČKA ZDILA

Večera za Badnje veče

Pleten kolač i božićnjak

1 ½ kg brašna
1 pakovanje kvasa
1 jaje
1 kašika šećera
mala kašičica soli
1 kašika masla
1 jaje za mazanje kolača
mlika koliko zavati

Zakuvat mekano tisto, dodat maslo pa prikuvat tisto, pa ga pokrit salvetom i ostavit nek se kreće. Za figure, zakuvat tisto s 1 jajetom i malo vode, ko za čorbu pa pravit figure, Svetog Josipa, Blaženu Divicu Mariju, malog Isusa, ovce, jaganjce, pastire, ptice, kokoške, guske, i drugo.

Kad se tisto krene, oplest 2 kolača. Na jedan pomećat figurice, pa to bude božićnjak. Obadva kolača namazat jajetom i peć.

Gra s maslom

½ kg grava
1 peršin, 1 šargaripa
1 poštrenjak, 1 krumpir
1 glavica crnog luka
3 češnja bilog luka
15 deka masla
1 kašika sitne paprike

Gra oprat, pa metnit u litru vode nek provrije. Zeleniš očistit, oprat, isić i nalit vode pa metnit na šporelj, kad provrije dodat grad prociđen od vode, metnit crni i bili luk, napravit zapršku od masla i paprike, zapržit gra, osolit po ukusu. Kuvat na blagoj vatri 2 sata.

Nasuvo sa sirom

½ kg brašna
3 jajeta
malo vode

Zakuvat tvrdo tisto, razvit jupiku, isić na trake, pa ostavit da se suši. Kad se prosuši, isić šire rizance. Na šporelj u labošku nalit 3 litre vode, malo ulja, kad provrije usut rizance. Kad se dignu gori, kuvani su. Uzet 25 deka domaćeg tučenog sira, na to metnit prociđene rizance, dva deci skorupa, pa promišat

Gube s makom

½ tista ko za pletene kolače

Pravit štapiće, dugačke ko tepcija, a debljine ko prst. Zasić na 2 centi, pa mećat u brašnom posutu tepciju i peć. Pečene izlomit kako su zasičeni. Polit ji vrilom vodom, a kad se procide, posut s 25 deka mlivenog maka i zasladit s medom po ukusu.

Riba

U pladanj metit 2 kašike brašna, umišat malo sitne paprike i soli. Očišćene ribe isić na polovine, uvaljat u brašno i pržit na malo ulja nek porumene s obadve strane, i služit. **A. V. K.**

GOTOVO SMO SVI ČULI ZA KRAFT PIVO, A MALO KO ZNA KAKO SE MOŽEMO POFALIT KRAFT DŽINOM

Beskonačne kombinacije za beskrajno uzbuđenje

Subotičani su odlično reagovali, kako na kvalitet džina, tako i na priču male porodične proizvodnje u kojoj je svaki korak prožet ljubavlju

Tijana Faćol

Da kogod proizvodi kraft pivo više i nije velika novost. Rič je o „maloj industriji" koja je našla svoje konzumente. No, divana o kraft džinu baš i nema tušta, pogotovo ne u kraju di je domaća rakija tradicionalno prvi izbor.

Subotičanka **Tijana Faćol** se odlučila pokrenit proizvodnju ovog pića, koje je, kako kaže, prvo pravljeno ko lik. E sad, dal liči i koronu, el ne, nije utvrđeno, al je kvalitet njezinog pića potvrđen. Ne međunarodnom festivalu „Rakija i rakijaši" u Pančevu, prvi put je uvedena kategorija „džin", a za najbolje ocinjen proizvod ovog tipa u regionu izabran je džin „GINfinity Apple&Honey". Stručnoj komisiji je za virovat kako je nagrađeni džin zaista i zaslužio visoke ocine, a kroz razgovor s našom sugrađankom jasno se vidi kako iza zasad male proizvodnje stoji velika ljubav.

– Moj suprug je, sa svojim ocem, kao i u mnogim drugim domaćinstvima „pekao" rakiju, iz hobija i za potrebe porodice. Kako ja rakiju ne volim, imala sam ideju da probamo da napravimo nešto što će i meni biti zanimljivo za konzumaciju, ali i da provodimo više vremena zajedno – pripovida Tijana Faćol.

Kako džin voli, to je bio logičan

izbor, al i činjenica kako ovo piće u Evropi doživljava pravu ekspanziju.

– Suprug je imao iskustva oko tehnologije, jer su određeni koraci kao u proizvodnji rakije, dok sam ja mesecima istraživala, čitala, učila.

„GINfinity Citrus" bio je prvi proizvod koji je, manje-više, identičan i danas. Osnova džina je kleka, saznajemo, a ko „obavezni" elementi su tu korijander, koren anđelike, al i kardamon.

– Džin je kao belo platno koje vam dozvoljava da se igrate koliko vam to mašta dopušta. Svetski džinovi imaju „od 7 do 77" sastojaka, a u sve tri vrste koje i pravimo nalazi se po 13 vrsta biljaka. „Citrus" ima kore limuna, limete, narandže, u „Pink" ide borovnica zbog arome i boje, a „Apple&Honey" karakterišu jabuka i med. Koristimo isključivo prirodne sastojke, a kada se otvori flaša jasno se oseća herbalna nota.

U gotovom džinu mora biti najmanje 37,5% alkohola, pa i ne čudi što ga tušta nji pije u kakoj kombinaciji, najčešće s tonikom.

– Ima i ljudi koji piju čist džin, pogotovo oni koji se razumeju u ovo piće, i koji cene kvalitet. Što se mene tiče, ne pijem ga čistog, ali ako je kvalitetan, to se oseti bez obzira na to sa čime je pomešan.

Džin se mož pit prija užne, ko aperitiv, mož i posli, ko digestiv. Nasto je ko lik, a, kako kaže naša sagovornica, Subotičani ga vole.

– Očekivali smo da će ljudi biti zatvoreniji po pitanju džina, ali smo se pozitivno iznenadili. Subotičani su odlično reagovali, kako na kvalitet džina, tako i na našu priču male porodične proizvodnje u kojoj smo suprug i ja, pa i naša deca koja se vrte oko nas i koja su simpatična kada pomažu na festivalima. Prvi susret sa publikom smo imali pre dve godine na „Festivalu mlade rakije" na Ljutovu, pa to i uzimamo kao rođendan našeg brenda. Inače idemo na manifestacije koje promovišu male proizvođače, ručni rad, jer je i „GINfinity" kraft džin, svaki segment radi se ručno, a radimo male serije.

Mladi ljudi donose nove ideje, a prid Subotičanima se nalazi i kuvani džin, nasto u borbi protiv pridrasuda.

– Nervirale su me priče kako je džin žensko piće i kako je letnje piće. Kada probaju kuvani džin, naši sugrađani vide da to nije tako. Radilli smo subotom promocije kuvanog džina u kafiću „Beer& Caffe", ima ga u ponudi, pa i za poneti u „Orsoneru", naš džin nude i „Samo pivo", „Music caffe". Ima nas i u Novom Sadu, Beogradu. Za kuvani džin koristimo „Apple&Honey", ali se ne kuva džin, nego se on preliva bistrim sokom od jabuke koji se kuva sa začinima poput cimeta, anisa, uz krišku pomorandže. U toploj varijanti do izražaja baš dolaze arome jabuke, meda i cimeta.

U skladu s modernim vremenom, al i u skladu sa strukom (završen Ekonomski fakultet, smer marketing), posebna pažnja se posvećiva i promociji proizvoda. Sve aktivnosti su zato praćene kroz internet prezentaciju ginfinity.rs, društvene mriže, a s pažnjom je birano i ime.

– Trebalo nam je upečatljivo ime, jer se nadamo da će nas ono pratiti godinama pa i decenijama. Posle nedelja „brainstrominga" došli smo do spoja „GIN finity", jer se kroz reč „infinity" (beskonačnost) i najbolje objašnjava da je džin piće koja ima beskonačno mnogo varijanti, kombinacija, ukusa...

Saznajemo kako se „krčkaje" tri nova projekta, odnosno kako slide novi ukusi.

– Nadamo se da će dva biti realizovana do Božića, čekamo još jednu biljku koju nabavljamo iz Amerike. Prvo pravimo test seriju koju probamo mi i naši prijatelji, a onda, nakon sugestija, idemo dalje.

N. S.

BUNJEVAČKI
INFORMATIVNI CENTAR

Ostani odgovoran!

Sačuvaj sebe i druge!

NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE
BNS
SUBOTICA

BUNJEVAČKI VELIKANI – BLAŠKO RAJIĆ

U duhu pridstojećeg Božića

Kogod ko se sigurno može svrstat med velike i značajne bunjevačke prvake bio je zasigurno **Blaško Rajić**. Kroz životni vik dilovanja u okviru bunjevačke kulturne zaostavštine ostavio je veliko blago.

Rođen 7. januara 1878. godine u Subotici u siromašnoj familiji **Ilije Rajića** cigljara i **Marije Perčić**. Mimo običaja u siromaškim bunjevačkim familijama, roditelji su ga dali u škulu.

Posli osnovne škule u svojem rodnom gradu završio je i šest razreda gimnazije. Sedmi i osmi razred s velikom maturom završio

je u isusovačkoj Gimnaziji u Kalači, a zatim je tamo završio i Bogosloviju (1898 – 1902), a mladu misu je proslavio u svojoj rodnoj Subotici u župi Svete Terezije Avilske. Prvu kapelansku dužnost vršio je u Dušnoku (1902 – 1903). Tamo je osnovo Prosvitno društvo „Katolički krug" (1903). Zatim je službovo u Santovu (1903 – 1906) i di je osnovo Posudbenu zadrugu od koje su siromašni građani mogli pozajmit novce brez kamata. Posli tog je bio kapelan u subotičkoj crkvi Svete Terezije Avilske (1906 – 1911). Za župnika župe Sv. Roka izabralo ga je Gradsko viće 1911. godine. Ovaj izbor potvrdio je i kalački nadbiskup. Dužnost župnika ove župe vršio je četrdeset godina, s kratkim prikidom od dvi godine (1941 – 1943) za vrime mađarske okupacije u Drugom svitskom ratu.

Jedno od njegovi najvažni dila je organizovanje prve velike proslave Dužijance, žetvene svečanosti, 1911. godine u crkvi Sv. Roka, koja je ranije bila samo slavlje na bunjevačkim salašima posli svršetka žetve. Blaško Rajić je dao Dužijanci i liturgijsko obilužje, pa tako počinje proces organizovanja Dužijance kroz bogatu duhovnu i tradicionalnu kulturnu baštinu Bunjevaca. Dužijanca je ostala sačuvana do današnji dana ko narodna i crkvena svečanost.

Osnivač je „Katoličkog divojačkog društva" na čijem je čelu bila **Justika Skenderova – Lešina**, čiji je zadatak bio obrazovanje divojaka u kršćanskom duhu, prosvećivanje ženske omladine poučnim pridavanjima, pridstavama i dr. Godine 1919. osniva „Dobrotvornu zajednicu Bunjevaka" čiji je cilj materijalno pomagat siromašnima, razvijat žensku dilatnost, starat se o bunjevačkoj dici i dr.

Od 1919. do 1921. godine učesnik je i daje svoj doprinos radu mirovne konferencije u Parizu.

Njegova je velika zasluga da je Subotica sa svojom okolinom oslobođena i ušla u sastav nove Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1918. godine.

Velik je njegov značaj na sakupljanju bunjevačkih lirski – kraljički pisama i epski pisama tj. groktalica - svatovski pisama, one su objavljene u knjigi „Narodno blago". Groktalice – bunjevačke epske pisme na ikavici, Rajić ji je nazvo „svatovske pisme", zato što su se krajom
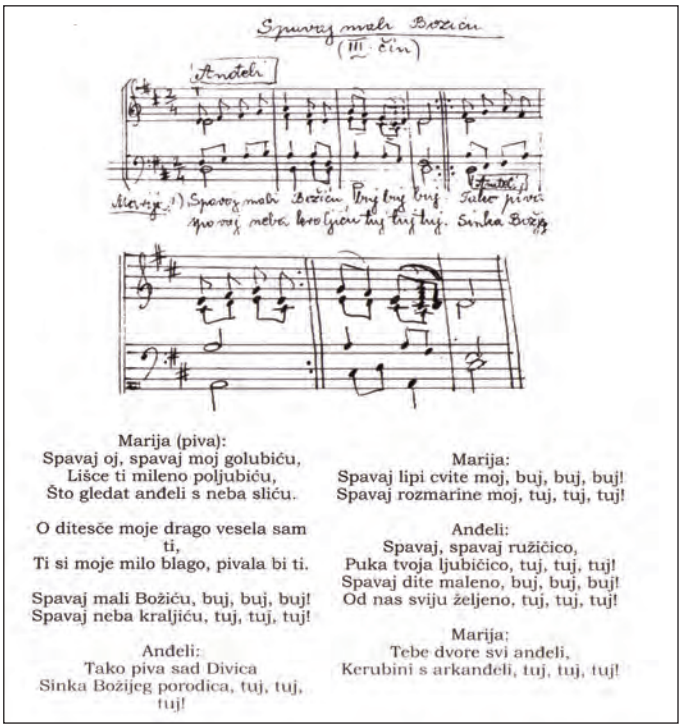
19. vika pivale – „groktile" u svatovima. Za razliku od groktalica bunjevačke lirske pisme tj. kraljičke pisme su vrsta pisme koja se grupno horski izvodi na praznik Duhova – Dova i prilikom izvođenja se koristi pripiv „Ljeljo", one su prave „starovinske pisme".

Rajić je bio priznat ko vrstan pisac bunjevačke proze. Jedno od njegovi poznati dila je i „Betlehem" – pastirka igra u tri čina koja je izdata 1913. godne di je on zafaljujuć svom sakupljačkom radu ovaj komad upotpunio s božićnim pismama. Ovim je želio sačuvat božićne pisme koje su se oduvik pivale na prostorima severne Bačke, nek se ne zaborave, a nek budu pripoznate kod običnog svita koji je iščekivo Božić, tj. rođenje Isusa Krista.

Pisme „Spavaj mali Božiću", „I Anđeo pastirima".

Njegova najveća dila su:

- „ Velika duhovna mana" – molitvenik izdat 1900. godine.
- „Narodno blago" – izdato 1910. godine.
- „Pridslava" – pripovitke iz prvi hrišćanski vrimena izdata je 1910. godine.
- „ Betlehem" – pastirska igra u tri čina izdata 1913. godine.
- „Narodno blago" – zbirka narodni pisama i poslovica. Svatovske pisme izdata 1923. godine.
- „Stari mirotvorci" – pripovitke iz prvi kršćanski vrimena izdata 1925. godine.
- „Našim šorom" – pripovitke iz Subotice izdata 1928. godine.
- „Bunjevčice" – opisiva život Bunjevaca, izdata je 1936. godine.
- „Muka Isusova" – gluma iz Isusovog života
- „Slava" – ep u 24 pivanja izdat 1998. godine.

Umro je 3. januara 1951. godine, u Subotici, di je nuz najveće počasti saranjen u Kerskom groblju nuz kapelu Sv. Ane, di i danas počiva u miru.

T. B.

U SUBOTICI ODRŽAN OSMI TRKAČKI DAN

Kasači na severu Bačke

U Subotici, u zajedničkoj saradnji domaćeg Konjičkog kluba Bačka i Konjičkog kluba Vojvođanin iz Sombora, održan je osmi trkački dan u sezoni. Med devet tačaka, tri su se izdvojile, „Šampionat petogodaca", „Revanš Derbi" i brza partija koja tradicionalno nosi okršaj nabrži grla.

Najbolje grlo u petogodoj generaciji bio je **Saphir AT**, s vozačom **Miodragom Pantićom**, a bila je to prilika i za „penzionisanje" prošlogodišnje „Derbi" pobednice. **Imola** se simbolično oprostila od trkačke karijere, za šta je na odgovarajuć način i nagrađena.

Najvažniji je ipak bio „Revanš Derbi", a njega je opet obilužio duel najbolje plasirani grla iz „Srpskog kasačkog Derbija". Uspišnije se opet pokazalo grlo **Sabath Black AT**, s vozačom **Brankom Skenderovićom**, koje je i osvojilo „Derbi", dok je **San Siro (A. Horvatski)** bio na čelu u većem dilu trke, al je posusto u finišu, što ga je koštalo pobidničkog mista. Ostaje i upisano kako je vrime od 1:18,9 nov rekord trke „Revanš Derbi".

Svakako je bilo lipo gledat i „brzu partiju", a nije bilo iznenađenja, prvi favorit, grlo **Amy del Duomo**, inače i rekorder trkališta u Srbiji, osvojilo je prvo misto.

Finiš „Revanš Derbija": Black Sabath AT (livo) i San Siro, na prvom i drugom mistu

Rezultati, **prva kasačka trka:** Anna Milau (M. Jozić) 1:20,4, Eugenie du Citrus (G. Matković) 1:20,4, Belle Marguerite (N. Preradović) 1:20,6, Francia des Noes (M. Pavlović) 1:28,3, **druga kasačka trka:** Huanita de Sajan (M. Oračić) 1:24,3, Play The Game (M. Simin) 1:25,2, Dakr Wood (R. Bogdanović) 1:27,6, Havana MN (J. Ostojić) 1:28,1, **treća kasačka trka:** Armani B (A. Horvatski) 1:20,4, Hercule de Sajan (B. Skenderović) 1:19,2, Parma Ferm (M. Kečenović) 1:22,5, Dizel F (L. Bajić) 1:26,0, **četvrta kasačka trka:** Cash Royal (A. Horvatski) 1:18,5, Dream Catcher (V. Pribić) 1:20,1, Firentin (D. Katanić) 1:21,4, **peta kasačka trka, „Šampionat Srbije za petogoda grla":** Saphir AT (M. Pantić) 1:18,1, Paladino (S. Sremački) 1:18,4, La Isla Bonita (A. Vereb) 1:18,7, Imola (B. Skenderović) 1:18,8, **šesta kasačka trka:** Iggy de Sajan (A. Vereb) 1:24,0, Pandora (A. Anđal) 1:25,4, Malina (B. Knežević) 1:24,6, Dori ŠS (S. Šinković) 1:26,8, **sedma kasačka trka, „Revanš Derbi":** Sabath Black AT (B. Skenderović) 1:18,9, San Siro (A. Horvatski) 1:19,0, Donita Ferm (V. Pribić) 1:19,8, Morena Lobel (L. Balaževiž) 1:19,9, Montecatini (D. Katanić) 1:20,3, **osma kasačka trka:** Amy del Duomo (V. Pribić) 1:16,4, Doli SG (S. Grujić) 1:18,6, Ivan Turgenev AT (B. Kečenović) 1:18,9, Vanity Caf (A. Vereb) 1:18,3, **deveta kasačka trka:** Oksana (A. Topalov) 1:25,3, Mona Lobel (L. Balažević) 1:23,9, Wi-Fi (M. Kovačević) 1:24,4.

Saphir AT (M. Pantić) najbolje petogodo grlo

S osmim trkačkim danom je okončana zvanična kasačka sezona u Subotici, a čeko se i termin tradicionalnog revijalnog okupljanja kojim čeljad iz Konjičkog kluba Bačka obično zaključivaje kasačka dešavanja u jednoj kalendarskoj godini. Do tog, ipak, nije došlo – razlog je, naravno, bila epidemiološka situacija koja je postajala sve nepovoljnija. **N. S.**

SLAVLJE U FRANCUSKOJ

Grlo Eross Josselyn koje je u vlasništvu Dejana Bačića iz Subotice ostvarilo je značajnu pobidu na trkalištu u Marseju u Francuskoj.

Na sulkama mu se našo nov trener i vozač Yannick Alain Briand. U trećem zajedničkom nastupu došli su do pobide na distanci od 2.675 m s vrimenskim rezultatom 1:15,9.

ŠTA KAŽE JEDAN OD NAJVEĆI POZNAVALACA LJUDSKE PSIHE?

Neuroza po Jungu

Karl Gustav Jung, jedan od najveći poznavalaca ljudske psihe i ljudske prirode XX vika, dotako se nemali broj puti (iskustvom i dilom) stanja u savremenom čoviku koji je rastrzan izmed očekivanja društva i sistema s jedne strane, i svojeg poimanja života s druge.

Taj jaz je, čini se, širi neg ikad prija. Kako se on povećava izmed te dvi strane u ovim teškim vrimenima punim zebnje, pojedinac često tone u sve veću depresiju, potištenost. Neritko također, on se jednostavno odaje kocki, pijanstvu i drugim porocima koji samo na kratko mogu igrat ulogu anestetika u vidanju razni rana. Od duše, do sujete. Samo na kratko, ti izbori u životu mogu mu dat razlog za život, podsticaj da se osića dobro. Al ko i svako lažno prijateljstvo, ni ovo ne mož izdržat test vrimena. Kad jedared izgubimo put kojim smo ušli u taj lavirint, ne znajući ni sami šta tačno tražimo, mi postajemo kolateralni detalj njegove zagonetke. Brez vištine vratit se natrag, brez intuicije doć do konačnog izlaza. Ipak, koliko god često čovik bio kratkovid u svojim odlukama donetim u nevolji, Jung se distancira od otvorene kritike.

On umisto osude čegagod što je i sam iskusio, pridlaže samoposmatranje pojedinca u potragi za unutrašnjom hrabrošću, ko jedino dovoljno svitlom buktinjom koja mož odagnat mrak teškog vrimena, i teškog bremena života u takim prilikama. Jung ne viruje u „ispravljanje krivi Drina" u godinama razvitka naše ličnosti, on zagovara kovanje novog čovika ode i sad. Sa jasnom svišću di je slab, zašto posustaje, prid kojim se priprikama koleba. Onaj koji potpuno iskreno sagleda te manjkavosti u sebi, pa ko taka osoba krene minjat sebe, jedino i mož izazvat „na megdan" ono loše što se ukorenilo u njegovoj naviki, razmivanju, odobravanju. U tom kontekstu, Jung izmed ostalog kaže:

„Sva energija koja je bila utkana u porodične veze, mora bit povučena iz užeg kruga u jedan veći, radi psihičkog zdravlja pojedinca koji je u ranim danima bio tek detalj u mehanizmu, okolnosti sad od njega traže da postane centar jednog novog sistema." (Karl Jung, Civilizacija na prelasku (1918)).

Prvi korak u demontiranju jedne bezizlazne percepcije sebe i realnosti koja nas okruživa, naravno, štogod je najteže. Kako bi realno sagledali važnost činjenja u suočavanju s ovim problemom, dovoljno je uradit makar parcijalno sagledavanje koliko smisla život gubi u našem nečinjenju. Često biramo i nesuočavanje s nezadovoljstvima u životu izbegavajuć ji, al kako postajemo zavisni o ovoj strategiji naš prag trpeljivosti se snižava, a spisak neugodnosti koje triba izbegavat parališe nam svakodnevni život do konačnog besmisla. Jung zato viruje kako je bolje i jedan period života provest u velikim neprijatnostima kako bi ovaj problem rišili, nego postat talac strategije večitog povlačenja u svoju zonu komfora. Jung dodaje:

„Povlačenje prid životom ne oslobađa nas neminovnosti starenja i smrti. Neurotična osoba koja pokušava izbić neprijatnosti života opterećiva sebe gorkom spoznajom starenja i neminovne smrti. Što u takim okolnostima mož imat samo okrutnu dimenziju, obzirom na prazninu i besmiso življenja." (Karl Jung, Simboli transformacije (1911))

Ali neurozu ne smimo posmatrat samo ko jednu neugodnost života, ona je donekle ko i otrov zvečarke. Ako nas ta zmija ugrize, jedini spas je upravo isti taj otrov, al u obliku seruma. Šta onda jedno negativno stanje uma i duha mož učinit serumom u našem životu, u ovom vrimenu i svim nedaćama koje nam donosi? Jung tu kaže:

„U kojem pravcu triba krenit život pacijenta u budućnosti, nije naše da sudimo. Ne smimo zamišljat da znamo bolje od njegove prirode el bi se dokazali ko vaspitači najgore vrste ... Bolje se odreknit svakog pokušaja davanja smirnica i jednostavno pokušat izbacit ko olakšanje sve što u analizi izađe na videlo, tako da pacijent to mož jasno vidit i bit u stanju donet odgovarajuće zaključke. Sve što nije shvatio sam, dugoročno neće ni virovat, a ono što priuzme od vlasti samo ga drži infantilnim. Prije bi ga tribalo dovest u poziciju uzet svoj život u ruke." (Karl Jung, Frojd i psihoanaliza (1916))

Ipak, i nuz slobodu interpretacije koju zagovara u rišavanju ovog problema, Jung nije ni brez generalnog savita. Prija svega, ona savituje ljude koji su priviše ositljivi na dominatne postavke društva u kojem žive, nek ne robuju ositljivosti prid njegovim manjkavostima, koliko god te manjkavosti bile akutne, vidljive, nelogične. Ako zbog ničeg drugog, onda zbog izbigavanja vične zamke takog stava, koje ga izopštava iz participiranja u socijalnom bitisanju.

Po Jungu, pojedinac nema neurozu, nije depresivan zato što ne mož živit ko većina, već što nije našo smiso u životu koji realno mož živit. Nije došo do svoje najviše moguće aspiracije u sebi.

Depresiju ne otklanja nužno puka promina okolnosti, već hrabrost da je odbacimo i u vrlo nepovoljnim uslovima. U velikoj nepravdi, potištenosti, osićaju otuđenja od najbliži i društva. Količina gorčine koju imamo u sebi ište proporcionalnu količinu lične hrabrosti, u takoj hemijskoj reakciji život poprima jednu drugu dimenziju, osiromašenu strahom, a obogaćenu smislom, sposobnošću oprostit, nek brez oklivanja pružimo korak u novo sutra, priko barikada neizvisnosti i nepoznatog. Jel jedino što stvarno možemo imat i osvojit, to je ta sigurnost u sebe. Nikako sigurnost u tlo koje čeka naš eventualni korak dalje.

T. K. M.

LAZARKINJA GALIU ODORATUM - ASPERULA ODORATUM - RUBIACEAE

Likovita, al još uvik nedovoljno poznata

Narodna imena: divlji broć, jari, broć, mirisna lazarkinja, lazina trava, marinka, prvenac.

Kod nas još uvik nije našla nit je uvršćena u popis najpopularnijeg likovitog bilja. Ne priporučiva se veliko kod fitoterapeuta, al se zna da ima izvanrednu likovitu moć.

Lazarkinja je višegodišnja biljka, uspravne stabaljike, visine do po metera, glatka, brez dlačica. Listovi su prstenasto rasporedjeni oko stabaljike, kopljastog oblika s trnom na vrvu, 6-8 u jednom pršljenu. Stabaljika je na vrvu nerazgranata i na njemu se nalaze bili cvatovi sakupljeni u cvast, zdravo intenzivnog mirisa zbog kumarina kojeg u sebi posiduje. Ima četri prašnika. Plodovi su sitni orašćići, slični čičku. Cvata od maja do juna. Lazarkinja se mož nać u Evropi, u nikim područjima Azije i Severne Amerike. Raste po senovitim šumama.

Ime je dobila po grčkom nazivu gala, što znači mliko, pošto se koristi za dobijanje mlični proizvoda, dok rič odoratum, znači miris.

Lazarkinja se koristi ko začinska biljka. Sakupljaju se i suše listovi prija cvatanja. U svojem sastavu ima tanine, eterična ulja i alkaloide.

Koristi se ko diuretik, za izbacivanje vode iz organizma, ko antiseptik kod upala, protiv migrene, kod zastoja žuči, za ličenje žutice, kod nepravilnog rada srca, kod niki nervni bolesti, neredovne menstruacije. Oblozi se koriste kod nagnječenja i oteklina, uništava Helikobakteriju u želucu i spričava stvaranje čira. Smanjiva nadutost i osićaj teškog stomaka pošto ublažava želudačnu kiselinu.

Friško lišće se u narodu koristilo protiv posikotina i kod rana zbog antiseptičkog dejstva, pošto tečnost iz listova podstiče koagulaciju krvi, zaustavlja krvarenje.

Zbog svojeg blagog antiseptičkog dejstva koristi se kod genitalni infekcija za spoljašnje ispiranje.

Cila tajna se krije u KUMARINU koji ima antiseptično dejstvo i zdravo je dobro kod upale mokraćni organa.

Baš zbog kumarina lazarkinja podstiče samočišćenje organizma.

Koristi se i kod osoba čiji je organizam sklon stvaranju piska. Te osobe obavezno tribaje koristit lazarkinju.

Simenke se mogu koristit za pripravljanje razni napitaka.

ČAJ OD LAZARKINJE ZA JAČANJE SRCA

Punu kašičicu čistova lazarkinje prilit s 250 ml vrile vode. Ostavit nek odstoji 3 minuta. Pit 3 puta na dan. Ko želi mož dodat u mlak čaj meda.

ČAJ PROTIV URINARNI INFEKCIJA

Pomišat jednake količine plodova divlje borovnice i friški listova lazarkinje. Od te smiše uzet 1 ka-šičicu i prilit vrilom vodom. Ostavit 15 minuta nek odstoji. Pit po sata prija ila. Svaki put pripravit frišak čaj u 250 mililitara vode.

ČAJ ZA UMIRENJE ŽELUCA

Dvi mire timijana i jednu miru lazarkinje pomišat. Od smiše uzet 1 kašičicu i prilit s 250 mililitara vrile vode. Ostaviti 10 minuta poklopljeno nek odstoji. Procidit i pit po sata prija ila. Uvik pripravit frišak čaj.

ČAJ OD LAZARKINJE ZA JETRU, ŽUTICU

Jednake dilove lazarkinje, srcanika ili očajnice u osušenom stanju pomišat. Čaj se pripravlja neposridno prija upotribe! Kašičicu mišavine prilit s 250 mililitara vrile vode. Pije se uvik prija ila.

NARODNI LIK ZA JETRU

Dvi kašike sušeni listova ditelne i 1 kašiku sušeni listova lazarkinje prilit s 4 šolje vrile vode i ostavit poklopljeno 10-15 minuta. Procidit, dodat malo meda i pit dok je čaj vruć.

OBLOG OD LAZARKINJE

U gazu metnit timijan i lazarkinju, natopit i metnit na bolno misto.

NAPOMENA I VAŽNI SAVITI

Triba znati kako nuz izvanredno likovito dejstvo lazarkinja ne zaminjiva postojeću farmaceutsku terapiju. Triba se savitovat s doktorom. Ako se duže koristi u većim količinama mož uticat na likove.

Velike doze prouzrokuju trovanje koje se manifestuje mučninom, povraćanjom, nesvisticom.

U privelikim dozama mož bit smrtonosna! Tekst pripravila: **Eva Kovač Pečkai**

BRAON MRAMORASTA STENICA HALYOMORPHA HALYS (II DIO)

Otporna i uporna štetočina

Suzbijanje braon mramoraste stenice pridstavlja kompleksan zadatak, prija svega jel izrazita pokretljivost, mobilnost, noćna aktivnost, kamuflaža i sakrivanje na nepristupačnim mistima značajno otežavaje efikasnu procinu visine populacije ove štetočine. Najzastupljeniji način suzbijanja H. halys bazira se na upotribi hemijski sridstava, najčešće piretroida i neonikotinoida. S obzirom na to što je ova stenica relativno nova vrsta u našem agroekosistemu zasad nema registrovani priparata za njezino suzbijanje. Ispitivanja su pokazala kako pojedinačna upotriba insekticida na bazi aktivni materija acetamiprid i etofenfrox obezbeđuje zadovoljavajuće rezultate, pri čemu se ipak najbolji rezultati postižu kombinovanjom pomenuti insekticida s aktivnom materija lambdacihalotrin. Nažalost, ovakvi insekticidi imaje širok spektar delovanja, pa uzrokuju supresiju korisne entomofaune što se protivi osnovnim načelima integralne zaštite bilja. S obzirom na dug vremenski period izmed oplodnje i dostizanja tehnološke zrilosti leske, proizvođači su vrlo često primorani na učestalu upotribu insekticida što poslidično uzrokuje rezistentnost pojedini štetočina na upotribljena hemijska sredstva. Globalna ekspanzija braon mramoraste stenice je uticala da se u pojedinim zasadima broj tretmana značajno poveća, a razmak izmed tretmana značajno smanji. Brojna istraživanja ukazivaje da hemijska kontrola ipak ne pokaziva zadovoljavajuće rezultate pri suzbijanju ove štetočine, prija svega zbog kratkoročnog efekta hemijskih tretmana, kontaminacije finalnog proizvoda uslid prikomirne upotribe hemijski sridstava, al i zbog negativnog uticaja insekticida na korisne insekte. U sistemu integralne zaštite bilja, kontrola braon mramoraste stenice se zasniva na strategiji koja podrazumiva efektniju upotribu insekticida i izrazito poznavanje biologije i ponašanja štetočine. U tom smislu hemijske tretmane triba sprovodit racionalno i u tačno određenim momentima kad je prinos najviše ugrožen delovanjom štetočine (intenzivan razvoj jezgra), nuz primenu insekticida selektivni na korisne insekte. Jedna od priporučljivi strategija je tretiranje ivični redova u zasadima leske u kritičnim momentima, pri čemu se redukuje količina hemijski sridstava i podstiče aktivnost prirodni neprijatelja u centralnim dilovima zasada. Ukoliko je hemijski tretman zaista neophodan, priporučiva se primena selektivni insekticida nuz čestu rotaciju mehanizma delovanja kako bi se eliminisalo razvijanje rezistentnosti na primenjena sridstva. Takođe, neophodno je sprovodit sve druge preventivne mire, ko i primenjivat metode biološke kontrole poljoprivredni štetočina, kako bi se osigurala proizvodnja finalni proizvoda sa minimalnim sadržajom hemijski rezidua. Određeni autori (McPherson i Mc Pherson, 2000) razmatrali su uticaj zakorovljenosti zasada na visinu populacije stenica. Prizemna vegetacija i trave u blizini zasada osim što stenicama pružaje povoljne uslove za ishranu i razvoj, mogu im obezbedit i izvesnu zaštitu od hemijski tretmana. Stoga se uništavanjom korovske flore u zasadima mož povećat uticaj hemijske zaštite. S druge strane, vegetacija nuz putove i obradiva polja značajna je za razvoj populacija predatorski vrsta ko i jajni parazita štetni stenica. Dosad je identifikovan velik broj korisni insekata, prirodni neprijatelja braon mramoraste stenice koji pripadaje različitim familijama: Anthocoridae, Asilidae, Chrysopidae, Coccinellidae, Crabronidae, Forficulidae, Geocoridae, Mantidae, Melyridae i Reduviidae. Ipak, korisni insekti sa najvećim potencijalom u biološkoj kontroli H. halys su parazitoidi jaja iz rodova Trissolcus (Hymenoptera: Platygastridae) (Zhang et al.,1993; Qiu 2007; Qiu et al., 2007; Yang et al., 2009; Talamas et al., 2013) i Anastatus (Hymenoptera: Eupelmidae) (Hou et al., 2009). Osim predatora i parazitoida u suzbijanju H. halys mogu se primenit i patogene gljive ko što je Ophiocordyceps nutans (Hypocreales: Phiocordycipitaceae) (Sasaki et al., 2012). S obzirom na ograničenu efikasnost hemijski sridstava i njev kratkoročni efekat, biološka kontrola bazirana na upotribi introdukovani i nativni prirodni neprijatelja H. halys pridstavlja obećavajuće i dugoročno rešenje u redukciji visine populacije braon mramoraste stenice (Rice et al., 2014). Ekološki prihvatljiva i efikasna strategija u kontroli H. halys podrazumiva primenu feromonski klopki koje privlače i ubijaje štetočinu. Klopke se postavljaje najčešće duž granični redova, a hemijski tretman se sprovodi samo u redovima s postavljenim klopkama (Rice i sar., 2014). Pored seksualni feromona za monitoring primenjivaje se i tzv. agregacioni feromoni. Mužjaci braon mramoraste stenice produkuju nedavno identifikovane dvokomponentne agregacione feromone, koji za razliku od seksualni feromona privlače sve mobilne stadijume štetočine (Khrimian et al. 2014, Zhang et al. 2013).

S druge strane, upotriba feromonski klopki u cilju vaćanja štetni vrsta stenica i smanjenja stepena oštećenja gajenih biljaka nije dala očekivane rezultate. Istraživanja sprovedena u zasadima paradičke pokazala su da prisustvo feromonski klopki mož dovest do povećanog oštećenja plodova paradajza, jel su se stenice skupljale u većem broju na plodovima paradajza u blizini feromonski klopki (Sargent i sar., 2014). Ovaki rezultat objašnjava se fenomenom pod nazivom „trap spillover" ili „prelivanje iz klopke", koji se javlja kada se jedinke određene vrste, privučene feromonom, prija samog ulaska u klopku odmaraje na vegetaciji i pri tom intenzivno rane značajno oštećujuć gajenu biljku (Konjević, 2015). Metoda koja je u brojnim ogledima dala pozitivne rezultate bazira se na podizanju veštački barijera, poput zaštitni fotoselektivnih mreža koje spričavaje prodiranje stenica u zasad. Ovaka metoda takođe spada u grupu ekološki prihvatljivi strategija koje obezbeđuju dobru alternativu pesticidima (Candian i sar., 2018). Obojene i fotoselektivne mreže, nuz to što pridstavljaje fizičku barijeru za štetočine, zafaljujuć optičkim karakteristikama modifikuju spektar sunčevog zračenja pritvarajuć direktno zračenje u difuznu svitlost, te na taj način pozitivno utiču i na kvalitet plodova (Basile i sar., 2012).

U cilju efikasnog suzbijanja H. halys, al i radi spričavanja nekontrolisane upotribe insekticida i proizvodnje zdravstveno bezbedne rane, sve raspoložive preventivne i kurativne mire triba kombinovat, uskladiti s biologijom štetočine i sprovodit racionalno u adekvatnim periodima godine. S obzirom na to da je vrsta relativno nova, štetočina leske u našim proizvodnim uslovima, bitan segment uspišne zaštite leske zahtiva sprovođenje opsežnog monitoringa H. halys radi definisanja podudarnosti ključni biološki momenata u razvoju štetočine i kritični momenata u razvoju leske.

Dobijeni rezultati monitoringa svakako bi značajno olakšali proces suzbijanja štetočine i omogućili racionalniju upotribu hemijski sridstava.

Nikola Ostrogonac dipl.ing
savitodavac PSS Subotica

Horoskop za decembar

Poso: Raskorak koji ćete imat izmed svoji ambicija i mogućnosti mogo bi vam zadavat znatne glavobolje. Imaćete nerealne prohtive i očekivanja od sebe, a za to ne postoje osnove. Mudrije koristite podršku koju imate u starijim kolegama.

Ljubav: Odnos kojem težite u vezi nije uvik zasnovan na ravnopravnosti, trudite se dominirat u mnogim situacijama, što dugoročno stvara konfliktne situacije i otudenje. Ostavite prostora voljenoj osobi nek ima aktivnu ulogu u stvaranju ambijenta koji odiše međusobnim uvažavanjom.

Zdravlje: Problemi s pritiskom.

Poso: Iako težite provirenim metodama postizanja uspiha, nove mogućnosti vas navode na razmišljanje i prominu metodologije rada. Ne idite u krajnosti s mogućnostima koje će vam se u ovom periodu realizovat. Svaki uspih ima svoju cinu, u tom niste nikaki izuzetak.

Ljubav: Usklađivanje s očekivanjima voljene osobe mož vam u određenim situacijama past teško, ne dozvolite sebi u takoj situaciji kazat stvari koje ustvari ne mislite. To bi trajno moglo narušit povirenje i naklonost stečenu u prošlosti.

Zdravlje: Pripazite na zdravlje srca.

Poso: Odličan ste saradnik, i ne postoji gotovo ni jedna situacija u kojoj niste u stanju snać se. Ovo izaziva i divljenje i ljubomoru kod vaši kolega, al vi često mišate ove reakcije i ne razabirate baš najbolje ko je u kakom raspoloženju po tom pitanju. Priispitajte svoje zaključke.

Ljubav: Period mirovanja u emotivnim odnosima čeka blizance prve i druge dekade, dok bi rođeni u poslidnjoj dekadi mogli očekivat ponovljene pripovitke i stare ljubavi u novim okolnostima. Od vas zavisi kako će i dal će išta bit od tog.

Zdravlje: Više se krećite.

Poso: Rizikujete bit stigmatizovani zbog velikodušne prirode i želje pomoć omrženima u kolektivu. Na vašim bi plećima moglo lako bit više tereta neg što možete ponet. Nađite diskretniji i manje uočljiv način pružit podršku i pomoć onima kojima triba.

Ljubav: Sentimentalnost koju ne krijete kad ste u dvoje, voljenu osobu uvirava kako nije načinila pogrišan izbor. Međutim, nerado ulazite u polemike koje još uvik nemaje potencijal za razmimoilaženja, pa se mogu smatrat benignim. Ipak, ne bi tribalo zazirat od bilo koje teme.

Zdravlje: Izbegavajte začinjenu ranu.

Poso: U velikoj miri iz nemoguće situacije u stanju ste napravit potpuni obrt. Ovo bi niki od vama bliski ljudi mogli sebično pokušat iskoristit za svoje potribe. Čuvajte se pridloga koji zvuče odlično, al su im mogući rizici nejasno definisani. Više ćete postignit sami neg u takoj pripovitki.

Ljubav: Harmoničnost kod vas ne traje dugo, nit je rado prihvatate ko jedino što veza triba pružit. Kockar ste u ljubavi i radije gubite na veliko, kako bi kasnije dobili na veliko. Ovo mož udaljit voljenu osobu, jel nisu svi ljubitelji rizika i igranja emocijama.

Zdravlje: Čuvajte se dehidratacije i pijte više tečnosti.

Poso: Spremni ste radit u uslovima nad kojima bi mnogi digli ruke. Vi se, međutim, ne pridajete osićanju očaja i zasukaćete rukave di bi drugi podigli šešir i napuštili zadatak. Ovaj period međutim ne nudi nikake nagrade za tako junaštvo u radu, al nudi pouke koje dolaze kroz rad.

Ljubav: Veliki ste idealista i osićanja uvik mećete na prvo misto, čineći tako da se voljena osoba osića zaista posebno. Pristalica ste takođe kako u svemu triba bit umiren, pa bi bilo dobro to primenit i na partnera. U suprotnom možete imati problema s „narcisom" kojeg ste stvorili.

Zdravlje: Česte glavobolje.

Poso: Težite ostvarivanju novi ciljova, a sa starim imate dosta muka. Napravite nov raspored prioriteta, jel vam u suprotnom ništa neće polazit za rukom. Racionalim pristupom bi sebi u mnogo čemu olakšali život, al u ovom periodu teško ćete bit objektivni.

Ljubav: Harmonija kojoj težite ne ostvariva se kako ste očekivali, i ne nalazite sebe potpuno u takom odnosu. Ipak, vi ćutite i pričutkujete ono što se primeciva. To bi još više moglo povridit vašu voljenu osobu, pa je zato uvik bolje započet proces uspostavljanja povirenja nego ne činit ništa.

Zdravlje: Bolovi u stopalima.

Poso: Imate idealne uslove kako bi krenili u ozbiljnije projekte, al vi tog možda niste ni svisni u punoj miri. Pokrenite se iz letargije čekanja onog što vi definišete ko dovoljno dobro, i počnite radit sa samopouzdanjom kojem ste vični. Ovaj period neće bit naročito dug i triba ga mudro koristit.

Ljubav: U nedoumici ste šta je za vas sriča, i to voljenu osobu dovodi u situaciju u kojoj se osića nepotribno i nepoželjno. Sklonost razmišljanju o drugoj srići neće vas napuštat ako nemate dobru komunikaciju i ako motive koje ste kadgod imali više nemate volju oživljavat.

Zdravlje: Obratite pažnju na ishranu.

Poso: Metodičnost i istrajnost su ključne osobine koje će vam bit potribne za nastupajući period. Od nji će zavisit kako ćete izlazit iz komplikovani situacija i poslova koji ne idu kako triba.Oslonite se na poslovnu intuiciju jel većinu stvari nije teško rišit ako virujete sebi, i u sebe.

Ljubav: Čuvajte vezu u kojoj ste, iako se za vas interesuju sa više strana. Planete vam nisu naklonjene za nove početke, i tako štogod bi brzo propalo čak i ako želite suprotno od tog. Budite taktični kad vam voljena osoba zamira na stvarima koje nesvisno činite.

Zdravlje: Bolovi u leđima.

Poso: Bićete skloni odlaganju važni odluka, a one vam neće ostavljat tušta manevarskog prostora. Moraćete birat izmed rizika i potencijalnog imidža osobe brez sposobnosti priuzet na sebe odgovornost. Izaberite ono što mislite da će vam manje naškodit, al s obadva se mora živit.

Ljubav: Velik zaokret slidi u emotivnom segmentu življenja, veza koju imate el neće više ličit na sebe, el ćete sriću potražit na drugoj strani. Uticaj planeta na vaš znak je trenutno taki da zahtiva reforme na mnogim poljima, to vam može biti od koristi, ako na vrime krenete.

Zdravlje: Problemi s nesanicom.

Poso: Odnosi u radnom okruženju neće bit idealni za vas, al pozitivne bi svakako tribali čuvat. Prid vama je period kad vam ljudi neće bit priviše naklonjeni, pogotovo tamo di im vi svojim radom uskraćivate mogućnost dokazat se, pa bilo i tako da vi nemate šta radit.

Ljubav: Nemate obzira kad je rič o potribama partnera, mislite kako sve radite u pravo vrime i na pravi način. Izbigavajte konflikte na ovoj relaciji, jel vam mogu donet dosta negativni poena u očima ne samo voljene osobe, već i prijatelja koji su ranije bili zaštitnički nastrojeni prema vašoj vezi.

Zdravlje: Više se krećite.

Poso: Iskoristite prilike u kojima vam se pruža mogućnost napridovanja, jel će vam nastupajući period otvoriti makar par vrata koja vode ostvarivanju ambicija koje dosad niste ni podilili ni sa kim, bojeći se kako je to ipak krupan zalogaj za vas. Imaćete priliku to prominit.

Ljubav: Ljubomora vas prati u korak, i mnoge od vas odvešće tamo di nikad nisu tili ić, samo kako bi istirali svoje do kraja. Uložite više truda u međusobno povirenje, a ne u proviravanje. Brez sklada koji pruža povirenje, veza postaje tamnica puna sumnji i loši osićanja.

Zdravlje: Izbigavajte stresne situacije.

T. K. M.

Promaja u pendžerima vrimena (II izdanje)

U izdanju Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca", a nuz podršku Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnose sa virskim zajednicama, svitlost dana ugledalo je drugo izdanje knjige „Promaja u pendžerima vrimena" **Marije Horvat**.

Ko i prvo, i ovo izdanje je posvećeno kadgodašnjem životu. Nosi autentične foto-zapise salaša koji sad već više ni nema, te drugi stvari iz kadgodašnjeg svakidašnjeg života Bunjevaca u Vojvodini.

– U drugom izdanju se nalaze i nike nove fotografije. Ima više salaša, izmed ostalog tu je i slika mog salaša iz ditinjstva koju je nasliko moj pokojni brat – objašnjava Marija Horvat.

Kroz knjigu su, nuz lipu rič i fotografiju, zabiluženi brojni detalji koje je Marija Horvat, ko saradnica „Bunjevački novina", „Subotički novina" i „Het napa" pridstavila. Ponosna je, kako kaže, na lipe pripovitke o običnim ljudima.

Za svoje fotografije kaže kako one nisu umitničke, nego su fotografije trenutka, kako biluži brojne momente koje potom čuva zauvik.

– Nije to nostalgija, to je moja ideja da zabilužim ono što nestaje. Mnogi salaši koje sam fotografisala za prvo izdanje više ne postoje. Možda ostaje po koji drač, rpa zemlje...

N. S.

Kompletan tekst o novom izdanju knjige Marije Horvat donosimo u narednom, januaraskom broju „Bunjevački novina"

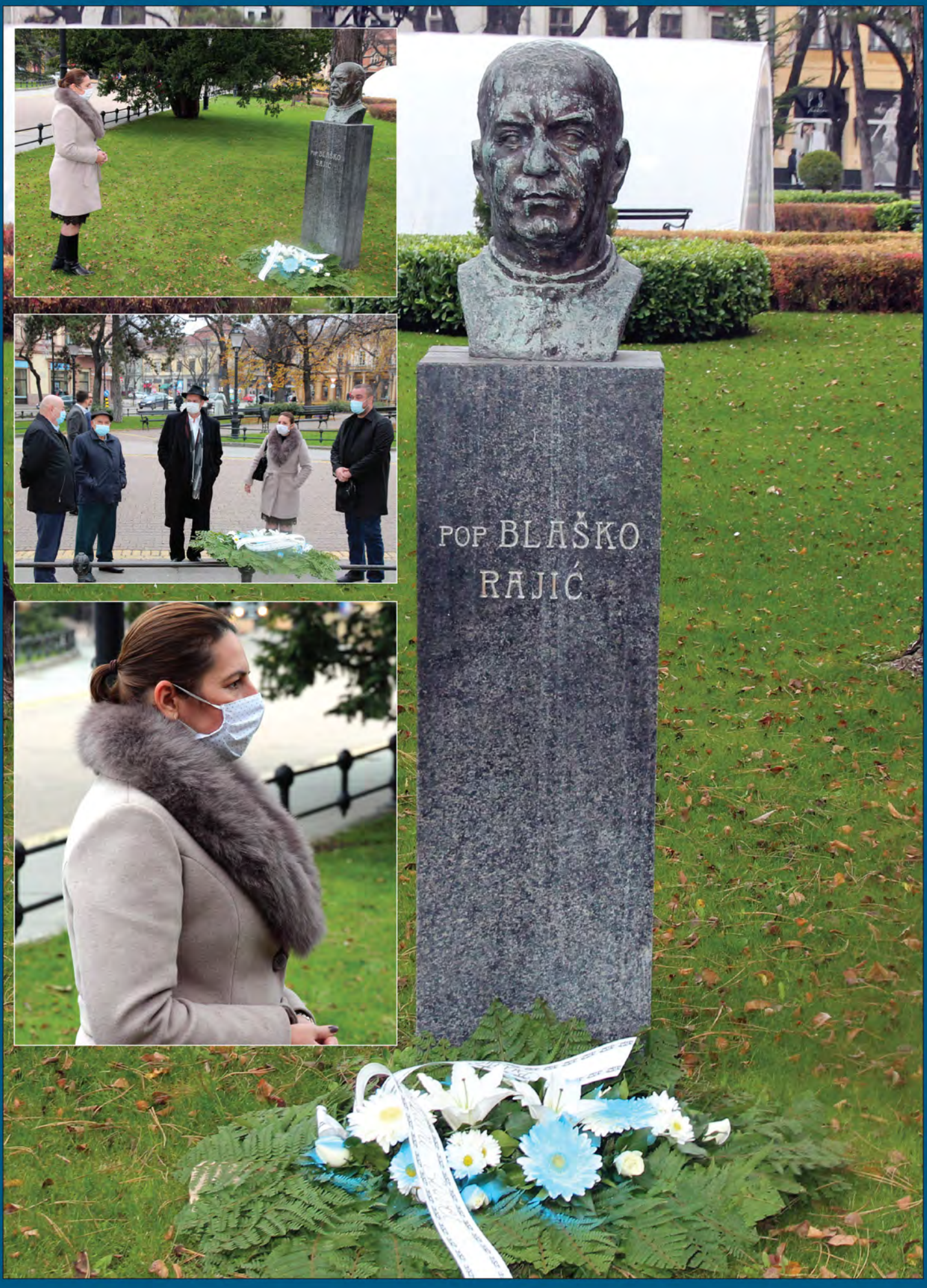
POP BLAŠKO
RAJIĆ